

**A szociálpedagógia célcsoportjával valamint a
szociálpedagógiával kapcsolatos vélemények
vizsgálata főiskolások körében**

Tartalomjegyzék

Bevezetés	3
I. Szakirodalmi áttekintés	4
I/1. Szociálpedagógia	4
I/1.1. A szociálpedagógia meghatározása.....	5
I/1.2. Szociálpedagógia és szociális munka összehasonlítása:	7
I/1.3. A szociálpedagógia fogalomváltozásai (klasszikus elméletek):.....	10
I/1.4. Szociálpedagógiai képzés Magyarországon:	15
I/2. Előítélet	17
I/2.1. Fogalmi meghatározás.....	18
I/2. 2. Kialakulásának okai	19
I/2.3. Előítéletek áldozatai	22
II. A kutatás bemutatása	25
II/1. A kutatás célja:	25
II/2. Hipotézis	25
II/3. A vizsgálat logikája:.....	25
II/4. Elemzési egység:	25
II/5. Idődimenzió:	26
II/6. Fókuszpont:	26
II/7. Módszer megválasztása:.....	26
II/8. Operacionalizálás:	26
II/9. Populáció, a minta kiválasztása:	27
III. A kutatás eredményei	27
III/1. Szociológiai adatok.....	27
III/2. A válaszadók előítéletessége	29
III/3. A vizsgált személyek véleménye a szociálpedagógia célcsoportjairól.....	30
III/4. A vizsgált személyek kialakult véleménye a szociálpedagógiáról	37
IV. Hipotézisek és igazolása és összefüggések bemutatása	44
V. Összegzés	55
Irodalomjegyzék	
Melléklet	

Bevezetés

A szociálpedagógia szót először az 1800-as évek végén használták Németországban a pedagógia területén belül. A szociálpedagógia, mint szakma illetve tudomány először Németországban jelent meg. Az évek során a szociálpedagógia folyamatos jelentésbeli változásokon ment keresztül. Még a mai napig nem egységes a szakmának, tudománynak a meghatározása. Európán belül is érzékelhetők, nem csak jelentésbeli, hanem fejlődésbeli eltérések is. Magyarországon is körülbelül a 90-es évek óta van jelen ez a segítői szakma. (Sárkány 2011) Ez a szakmák és tudományok tekintetében nagyon frissnek számít, szinte még gyerekcipőben jár. A szociálpedagógia Magyarországon körülbelül 20 éve alakul és fejlődik. A mára kialakult magyarországi felfogás, vagyis a szociálpedagógia meghatározása már nagyban hasonlít a német nyelvterületeken kialakult felfogásokhoz.

Magyarországon a különböző szakmáknak különböző elfogadási szintje mutatkozik meg. Vannak olyan szakmák, melyek kifejezetten elfogadottak, és vannak olyan szakmák, melyek kevésbé. A szociálpedagógiának, mint fiatal szakmának a társadalomban az elfogadottságért kell küzdenie. A szakma fiatalságából is adódhat, hogy jelenleg Magyarországon kevesen ismerik vagy épp téves információval rendelkeznek a szociálpedagógiáról. Úgy tűnik, hogy az emberek nem igazán vannak tisztában azzal, hogy pontosan mi is a szociálpedagógia vagy, hogy milyen célcsoportokkal és milyen módszerekkel dolgozik. A szakdolgozatom témája is az előbb leírtakhoz kapcsolódik. A kutatás célja az, hogy feltérképezzem a szociálpedagógiáról kialakult véleményeket. Ezen kívül még fontos célja a kutatásnak az, hogy felmérjem a hallgatók előítéletességének mértékét, és megvizsgáljam, ha előítéletesek, akkor milyen célcsoportokkal szemben azok. Majd összefüggéseket szeretnék keresni abban, hogyha előítéletesek szociálpedagógiai célcsoportokkal szemben, az hatással van-e a szociálpedagógiáról kialakult véleményre, tehát előítéletesek-e magával a szakmával szemben.

Ez a kutatás azért aktuális, mert jelenleg Magyarországon nagymértékben jelen vannak a társadalmi problémák, melyek következményei megjelennek az iskola rendszerében is. Az iskolai konfliktusok sokasodása, az eltérő társadalmi csoportok konfliktusai, az iskolai erőszak, a megalapozatlan pályaválasztás ott vannak az iskola falai között, s ezekre a szociálpedagógia módszertana adekvát válaszokat képes adni. Azonban,

ha a szakmát nem ismeri a társadalom, vagy vele szemben negatív megítélése van, az nagyban hátráltathatja a szociálpedagógus munkáját s a szakma széles körű elfogadottságát. (Mindezek igazak a szociális munkás szakmára is.) Azért lehet ez a kutatás fontos a szociálpedagógia szempontjából, mert ha tudjuk az emberek vélekedését a szakmáról, akkor az eredmények tükrében a pozitív hozzáállást erősíthetjük a terepen végzett tevékenységekkel, informálhatjuk az egyéneket, hogy értsék a szakma sajátosságait. Mivel a felsőoktatásban tanuló személyek kerülnek a vizsgálat fókuszába, s ők hamarosan aktív munkavállalóként is megjelennek a munkaerő piacon, részesei lesznek a különböző szakmák által képviselt rendszernek (pedagógusok, közgazdászok, történészek, bölcsészek stb....), véleményük, tájékozottságuk fontos annak érdekében, hogy hogyan képesek társszakmákról gondolkodni, esetleg együttműködni. Így járulhat hozzá egy kutatás a szociálpedagógus szakma még nagyobb elfogadottságához s ahhoz, hogy a szakma által képviselt tudás helyet találjon, megerősödjön a társadalmon belül.

I. Szakirodalmi áttekintés

A kutatás témáját tekintve két fő elméleti háttér lesz. Az első fő elméleti háttér maga a szociálpedagógia bemutatása. Ezen belül szerepelni fog a szociálpedagógia jelenkori meghatározása, majd a német klasszikusokon keresztül bemutatásra kerül a szociálpedagógia kialakulása és jelentésbeli változása. Majd összehasonlításra kerül a szociálpedagógia és szociális munka, ezzel is elősegítve azt, hogy tisztább és elkülöníthetőbb legyen ez a szakma más segítői szakmáktól. Ezek után a szakma képzése kerül a középpontba, tehát arra koncentrálunk, hogy jelenleg a felsőoktatási intézmények, hogyan mutatják be a szociálpedagógiát, ezzel megismertetve azt, hogy a jelenlegi képzők, hogyan gondolkoznak a szociálpedagógiáról. Az elméleti háttér másik fő témája pedig az előítélet lesz. Ebben a részben a hangsúly az előítélet meghatározásán, kialakulásának okain, az előítélet áldozatain lesz, tehát azon, hogy milyen csoportokat érint a legjobban az előítéletesség, illetve azon, hogy van-e összefüggés az előítéletet elszenvedő csoportok és a szociálpedagógiai célcsoportok között.

I/1. Szociálpedagógia

I/1.1. A szociálpedagógia meghatározása

Ezt a fejezetet a szociálpedagógia jelenkori meghatározásával szükséges kezdeni, hogy tisztább kép alakuljon ki arról, hogy jelenleg, hogyan is gondolkodnak a szociálpedagógiáról. Azonban fontos azt hangsúlyozni, hogy egy meghatározást emelek ki, amire a későbbiekben is hivatkozni fogok. Azért szükséges ezt kiemelni, mert rengeteg területen, országban lehet találkozni a szociálpedagógiával és majdnem mindenhol más meghatározást fogalmaznak meg és más tudományterülethez sorolják. Ebből is látszik, hogy még a mai napig sincs a szociálpedagógiára egy olyan definíció, amit közösen használna mindenki. Azonban a különböző meghatározások mögött vannak olyan sajátosságok, amivel egységessé lehet tenni illetve egységbe lehet rendezni különböző szempontokat. (Sárkány 2011)

A szociálpedagógia meghatározását egy kortárs német szerzőtől, Lothar Böhnisch-től így olvashatjuk:

„A szociálpedagógia nem kizárólag általános értelemben vett társadalom- és neveléstudományi diszciplína, hanem egyúttal különleges szakmai intézmények, mindenekelőtt az ifjúságsegítés és szociális munka intézményeinek elmélete. Mint neveléstudományi diszciplína a szociálpedagógia azokkal a társadalmi és intézményi struktúrákból adódó konfliktusokkal foglalkozik, amelyek a gyermek és az ifjúság szocializációs folyamatában jelentkeznek: azokkal a konfliktusokkal, amelyek a gyermekek és az ifjúság szubjektív törekvései és képességei, valamint a család, az iskola, a munka világa és a közösség által közvetített társadalmi és intézményes követelmények között alakulnak ki. A szociálpedagógia megpróbálja ezeket a konfliktusokat megérteni, következményeiket előre jelezni és ebben az összefüggésben a nevelési segítség alapjait kifejleszteni.” (Böhnisch 1979 in: Sárkány 2011, 15)

Ebből a meghatározásból is érthetővé válik, hogy a szociálpedagógiát csak úgy lehet meghatározni, hogy tisztázzuk a tárgyát, tehát azt, hogy mivel foglalkozik, a célcsoportját illetve azt, hogy milyen intézményi háttérrel dolgozik. Ezen kívül a meghatározásból megtudhatjuk azt is, hogy a szociálpedagógia a nevelés, a társadalomtudományok körébe tartozik illetve azt is, hogy az egyén és környezetét vizsgálja és jelzi előre, ezen belül kiemelve a konfliktusokra és azok megoldására összpontosít.

Ahhoz, hogy még jobban tisztázni lehessen a szociálpedagógia meghatározását, ki kell térni arra, hogy ez a szakma milyen tudományterületeket használ fel, milyen elméleti háttérrel dolgozik és, mik azok az elméletek, amik már konkrétan ennek a területnek a saját elméletei.

„A szociálpedagógia/ szociális munka esetében alkalmazott interdiszciplináris vagy tudományterületeken átívelő (transzdiszciplináris) tudományról beszélhetünk.” (Engelke 2004 in: Sárkány 2011,29)

Engelke meghatározása is azt bizonyítja, hogy a szociálpedagógia rengeteg tudományterületet ötvöz magába. Azonban fontos kiemelni azt, hogy nem teljesen veszi át a különböző fogalmakat, amit felhasznál más tudományterületekről, hanem a sajátos céljai képére formálja azokat. Ennek következtében tud a szociálpedagógia önálló elméleteket és módszereket kidolgozni. A szociálpedagógia a következő tudományterületekből táplálkozik: társadalomtudományok, neveléstudományok, politikatudományok, jogtudományok, bölcsészettudományok és egészségtudományok. Ez is azt mutatja, hogy a szociálpedagógia mennyire összetett terület.

Különböző elméletek ismertetésével lehet még érthetőbbé tenni magát a szociálpedagógia fogalmát. Ezeket a különböző elméleteket három csoportba lehet beosztani Kleve és Wirth (2009) értelmezése alapján. Az első csoport azokat az elméleteket tartalmazza, amelyek a szociálpedagógia helyét, célkitűzését és rendszerét írják le. Ilyenek például: anómiaelmélet (Émile Durkheim), a rizikótársadalom elmélete (Ulrich Beck) vagy a szociológiai rendszerelmélet (Niklas Luhman)... stb. Ezeknek az elméleteknek a segítségével definiálható a szociálpedagógia, tehát meghatározzák ennek a szakmának a rendszer elemeit, illetve, hogy hol és milyen célokkal dolgozhat. Ezen kívül ezek az elméletek azt is bemutatják, hogy a szociálpedagógia a társadalom egészét vizsgálja, tehát tágabb értelmezésben lehet csak a krízis helyzetbe került egyének nehézségeit értelmezni. A második csoport azokat az elméleteket mutatja be, amiket, a szociálpedagógiában átértelmezve használunk: individuálpaszichológia (Alfred Adler), pszichoanalízis (Sigmund Freud), kliensközpontú pszichoterápia (Carl Rogers), családterápia, drámapedagógia, viselkedésterápia... stb. Ezekből az elméletekből a szociálpedagógia terápiás elemeket vett át, amit a gyakorlatban alkalmaz, úgy, hogy közben kijelöli a kompetencia határokat. Tehát ezeket az elemeket felhasználja a munka során, azonban úgy, hogy közben elkülöníthető legyen a pszichoterápiától. A harmadik csoport pedig azokat az elméleteket tartalmazza, amit szociális szakemberek dolgoztak ki. Ezek az elméletek is támaszkodnak más

tudományokra, azonban ezek az elméletek kifejezetten a szociálpedagógia/ szociális munka elméletéhez tartoznak. Alapvetően ezek az elméletek mutatják be a legjobban a szociálpedagógia saját céljait illetve olyan módszereket, melyek ezen célok elérését szolgálják. Ilyenek például: hétköznapi- és életvilág irányultságú szociálpedagógia (Hans Thiersch), rendszerszemléletű szociális munka (Peter Lüssi), megküzdés- központú szociálpedagógia (Lothar Böhnisch)... stb. (*Sárkány 2011*)

Ahhoz, hogy a szociálpedagógiát még jobban megértsük, tehát a fogalmát még pontosabban tisztázzuk, már bemutattam az elméleti hátterét. Azonban még fontos, hogy elkülönítsük azoktól a területektől is, amik hasonlóan a segítségnyújtást tűzték ki célul. Ezért is fogom a következőkben tisztázni a szociálpedagógia és szociális munka hasonlóságait és különbségeit.

I/1.2. Szociálpedagógia és szociális munka összehasonlítása:

A német nyelvterületeken az 1990-es évek óta egy gyűjtő nevet, fogalmat használnak a szociálpedagógiára és a szociális munkára. A *szociálmunka* elnevezés alatt hozzák közös nevezőre a két területet. Ez az elnevezés, fogalom *Hans Thiersch*-től (1994) származik. Ebbe a gyűjtőfogalomban nem csak ez a két terület tartozik, hanem más olyan foglalkozások is, melyek a szociális problémák megszüntetését tűzték ki célul.

A szociálpedagógia és a szociális munka összehasonlításánál fontos figyelembe venni a történeti hagyományait és ezzel együtt a történeti kialakulásukat. A történeti kialakulásnál mindenképp meg kell említeni a dologházakat. Magyarországon a 18. századtól a II. világháború kezdetéig, tehát körülbelül 150 évig működtek dologházak. A dologházak a formálódó korai kapitalizmus intézményei voltak. Olyan embereket zártak be ide kényszerítve, kötelező munkára, akik nem tudtak beilleszkedni ebbe az újonnan kialakult társadalomba. Ilyenek voltak például a csavargók és koldusok, akiknek a bűne az volt, hogy nem dolgoztak. Akkoriban úgy gondolkodtak, hogy ezek az emberek, akik munkaképesek, de a rendszerből kiszakadtak, lesznek azok, akik a társadalmi rendre fenyegetően hatnak. Az önhibás vélemény volt, akkoriban jelen a társadalomban, mert úgy gondolkodtak, hogy a szegények önmaguk tehetnek a saját sorsukról, illetve az, hogy ők nem is akarnak dolgozni és változtatni a saját sorsukon. Összességében a dologházak két okból voltak jelen. Az egyik ok az volt, hogy a társadalomban veszélyesnek ítélt embereket elkülönítsék. Másrészt nevelési cél is jelen volt. Ezen kívül osztályozási kategóriákat

hoztak létre, amikbe a társadalomból kiszakadt embereket sorolták. Olyan kategóriák voltak például, mint munkaképesség- munkaképtelenség és az érdemesség- érdemtelenység. Ez azt is jelentette, hogy bizonyos tényezők alapján valaki vagy megérdemelte a segítséget vagy nem.(Ulicska 1997)

A fenti fogalmak a mai napig jelen vannak a hétköznapi, de a szakmai gondolkodásban is. Magyarországon a különböző társadalmi változásoknak köszönhetően jelenleg elég magas a rászorulóok száma, és a társadalom egy része úgy gondolkozik, hogy a szegények, a bajba jutottak maguk tehetnek a saját helyzetükről és nem érdemlik meg a segítséget. Úgy gondolom, hogy ez a vélekedés megjelenik olyan csoportok, közösségek esetében is, akik a szociálpedagógia célcsoportját jelentik. Ez alatt olyan csoportokra gondolok például, mint a kisebbségek (itt kiemelném a magas cigányellenességet Magyarországon), hátrányos helyzetűek, munkanélküliek, droghasználók... stb. (Fábián és Sik, 2006). Ezek a csoportok és közösségek is valamilyen szinten ki vannak taszítva a társadalomból, hiszen elég negatív vélemények alakultak ki róluk, amin ez a fajta gondolkodásmód nem segít, sőt előítélethez is vezethet. Részletesebb kimutatás található majd arról, hogy milyen csoportokkal szemben van előítélet és az milyen mértékű, az előítéletek áldozatai című fejezetben.

Visszatérve a szociálpedagógia és szociális munka összehasonlításához, alapvetően mindkét terület a szegénygondozásból indult ki, azonban más célcsoportokra fókuszáltak. Míg a szociálpedagógia a gyermek és ifjúság gondozásra illetve polgárnevelésre koncentrált, addig a szociális munka a felnőttekre helyezte a fókuszot. Tehát a szociálpedagógia a magukra hagyott fiatalokon próbált segíteni. Sokáig a pedagógia részeként értelmezték Németországban a gyermek és ifjúságsegítést, majd a fejlődés során és a bővülő elméletek segítségével alakult ki a szociálpedagógia részterületeként. Már a hagyományokból kiderül, hogy van azonosság és különbség is a két terület között. Mindkettő esetében a szociális segítségnyújtás volt a cél, csak más korosztályoknál.

A különbségelmélet bemutatása is elősegíti, hogy érthetőbbé váljon a két terület eltérése. Az elméletnek a lényege az, hogy igen a két terület között a gyakorlatban sok az összefüggés illetve hasonlóság, azonban ez nem ok arra, hogy ne válasszuk szét a szociálpedagógiát és szociális munkát. Peter Lüssi a következőképpen különíti el a két területet.

„... a szociálpedagógus részt vesz kliensei életvilágában, hétköznapijaiban, és az a célja, hogy részvételének különleges módján keresztül úgy befolyásolja személyesen klienseit, és úgy alakítsa életvilágukat, hogy szociális szempontból a lehető legjobban fejlődhessenek. Ennek egyes esetekben (pl. gyerekeknél) túlnyomórészt nevelői, máskor (pl. értelmileg akadályozott felnőtteknél) inkább gondozói jellege van.” (Lüssi 1997,52)

A szociális munkáról pedig így gondolkodott:

„... ambuláns módon tevékenykedik (...). Kliensei bejönnek hozzá, vagy ő keresi fel őket (ez az „ambuláns” mozzanat), de mindennapjaikba sem így, sem úgy nem osztozik, hanem valamely problémájukat kezeli. A probléma egy, az életvilágukból negatív módon kiemelő jelenség, tehát valami különös és részleges.” (Lüssi 1997,53)

Ebből következik, hogy Peter Lüssi úgy tett különbséget a két terület között, hogy a szociálpedagógus feladata adaptívvá tenni a klienst, míg a szociális munkás fő feladata a krízis intervenció. Tehát a szociálpedagógus abban segíti a kliensét, hogy hogyan alkalmazkodjon illetve, hogyan tudja megoldani a problémáit, nehézségeit a hétköznapi életben. A szociális munkás pedig a klienseinek egy jelenleg kiemelt problémáját sürgősen kezeli. Ez az elkülönítés inkább a két szakma szétválasztását erősíti, illetve rámutat az attitűdbeli eltérésekre, melyek a módszertan különbségeit is eredményezik.

Az azonosság elmélet azt emeli ki, hogy a két terület a szociális segítségnyújtás két fő területe. A gyakorlatban lehet a legtöbb hasonlóságot találni, hiszen a két terület, hasonló munkaformákkal dolgozik.

Összességében azt emelném ki a szociálpedagógia és szociális munka összehasonlításánál, hogy két hasonló, de mégis elkülönülő terület. A fő különbségek leginkább az eltérő hagyományokban mutatkoznak meg, melyek magukkal hozták az eltérő célcsoportot. Mindkét terület fontos feladata a segítségnyújtás, azonban a szociálpedagógus az ifjúságra koncentrál, míg a szociális munkás főleg a felnőtt korosztállyal foglalkozik s a korosztályból adódóan módszerbeli különbségek jelennek meg, miközben hasonló munkaformákkal dolgoznak. (Egyén, család, csoport, közösségi). A beavatkozási mód eltérésén főleg az időtartamot értem. A szociálpedagógia nevelésorientáltságának köszönhetően hosszabb távon avatkozik be a kliens életébe és adaptívvá teszi őt, míg a szociális munkás rövid krízis intervenció jellegű beavatkozásokat szervez, melynek eredménye az akkut helyzet megszüntetése s lehetőség szerint az életminőség visszaállítása. Alapvetően én azt gondolom, hogy a szociálpedagógia és a

szociális munka is a segítői szakmák sorába tartoznak. Hasonló történelmi gyökerekkel rendelkeznek emellett hasonló célokkal és munkaformákkal dolgoznak, de módszereikben eltérőek. A legnagyobb különbséget én abban látom, hogy a szociálpedagógia kifejezetten gyermek, ifjúkorosztály és környezetét célozza meg illetve a módszereiben az életkörülmények tervezése és alakítása mellett a nevelési és oktatási célok is jelen vannak.

I/1.3. A szociálpedagógia fogalomváltozásai (klasszikus elméletek):

Különböző német szerzők meghatározásait mutatom be ebben a részben, ezzel is érzékeltetve, hogy hogyan alakult ki a szociálpedagógia illetve, hogyan jött létre a mai szociálpedagógiai meghatározása. Ezek a német elméletek azt is bemutatják, hogy a szociálpedagógiát a kezdetekben a pedagógiához sorolták, majd az elméletek fejlődésével illetve bővülésével, hogyan lett önálló terület.

Karl Mager német szerző szociálpedagógia meghatározásával szükséges kezdeni, hiszen az ő nevéhez fűződik a szociálpedagógia, mint kifejezés első használata. Mager a szociálpedagógiára elsősorban, mint polgárnevelésre gondolt. A polgárnevelésen azt értette, hogy egyéneket a közösségért nevelünk. Tehát az ő nézetei szerint az egyéni igény alárendelődik a népnevelés igényének. Az erkölcsi nevelés a fontos nem pedig az egyén. Számára nem a szociális kérdések voltak a középpontban, hanem a szabadság és egyenlőség értékeinek helyzete a társadalomban. Mager a következőképpen gondolkozott a szociálpedagógiáról:

„Bizonyos, hogy az újabb pedagógia hibája, többek között Locke- nak, Rousseau- nak, a filantropistáknak, Pestalozzinak és Hebartnak köszönhetően, hogy csak individuálpedagógia, és ezért többször utaltam arra, hogy most a tudomány bővítésre kerül, kiegészül állam- és kollektívpedagógiával. Platón és Arisztotelész nézőpontját újra érvényesíteni kell- természetesen úgy, hogy ebben a szociál- pedagógiában a régiek eszméit meghaladjuk.” (Mager 1995 in: Sárkány 2011, 41)

Lényeges volt a szociálpedagógia kialakulásának szempontjából, Mager gondolatával kezdeni, hiszen nála került először említésre a szociálpedagógia fogalma. Nagy mérföldkő a szociálpedagógia kialakulásában, hogy ezeket a tényeket kiemelte, azonban ő még csak a pedagógián belül egy területként jelölte meg a szociálpedagógiát.

Összességében ő volt az, aki lefektette a szociálpedagógia alapjait és innen indult ki a szociálpedagógia kialakulása.

Paul Natorp német szerző munkássága a következő mérföldkő, hiszen nagymértékben alakított a szociálpedagógiai nézeteken. Az elméletében egyértelműen a közösség és az akaratnevelés áll a középpontban. Nagyon fontosnak tartja az egyén elköteleződését a közösség irányában. Első művében párhuzamot von a vallás és a közösség iránti elköteleződés között. Ebben az értelemben vett vallás az elköteleződést jelenti. A közösség van a középpontban, mint Mager- nál azonban Natorp az egyén fontosságát is kiemeli. Szerinte a közösségnek nevelő hatása van. Tehát az egyén a közösség által fejlődik, de a közösség is az egyének által értelmezhető csak. Ezen kívül még az akaratnevelés fontosságát emelte ki. Az akarat az egyén céljait illetve az azokra irányuló törekvéseit fogalmazza meg. Tehát tulajdonképpen a szociálpedagógia fő céljának az akaratképzést tartotta, ami csak a közösségen keresztül valósulhat meg. Natorp a következőképpen fogalmazta meg a szociálpedagógiát.

„A szociálpedagógia fogalmában az az alapvető felismerés rejlik, hogy egyrészt az egyén nevelése minden fontos szempontból az adott társadalmi feltételek függvénye, másrészt pedig az emberi, közösségi és társadalmi élet alakítása alapjaiban feltételezi az abban részt vevő egyének megfelelő nevelését. Eszerint az egyén és minden egyén végső és átfogó nevelésének, mint feladatnak szintén ehhez kell igazodnia. Tehát a képzés társadalmi feltételei, továbbá társadalmi élet képzési feltételei képzik ennek a tudománynak a tárgyát.” (Natorp 1925 in: Kozma-Thomasz 2003, 55)

Natorp a meghatározásában már kiemelte, hogy a társadalmi változások figyelembe vétele fontos a szociálpedagógia szempontjából. A nevelés során figyelembe kell venni az egyénre ható környezetet (család, az iskola és társadalom) és az abból adódó sajátos nevelési igényeket is.

Összességében Natorp gondolatai jelentős szerepet töltenek be a szociálpedagógia tudománnyá való fejlődésében. Lényegi különbség Mager- rel szemben, hogy ő a szociálpedagógiát nem a pedagógia részeként értelmezte, hanem fordítva. Tehát a pedagógia épül be a szociálpedagógiában. Ezen kívül pedig a szociálpedagógiát a nevelés- és társadalomtudományhoz tartozónak is gondolta.

Ezután Hermann Nohl német filozófus és pedagógus szociálpedagógiai meghatározása következik, ezzel is szemléltetve a szociálpedagógia meghatározását

alakulását, fejlődését. Nohl úgy gondolkodott a szociálpedagógiáról, mint egy harmadik szintér a család és a nevelés mellett. Tehát az ő elmélete szerint a szociálpedagógia az ifjúság szükségleteire ad választ, így a fő feladat az, hogy ehhez szükséges intézményrendszer épüljön ki.

„... az ifjúság gondozás ma elsősorban azzal foglalkozik, hogy kisiklott szerelvényeket helyez vissza a sínre. Azonban mára maga a sínrendszer ment tönkre teljesen. A Jugendhilfe legfontosabb feladata az, hogy olyan sínrendszert biztosítson a gyermekek számára, amelyen azok ismét viszonylag veszélytelenül haladhatnak előre.”
(Nohl 1928 in: Kozma-Thomas 2003, 60)

A fent leírtakból is érthetővé válik, hogy Nohl felfogása már eltérő Natorp gondolkodásához képest. Hiszen Natorp inkább a közösségen keresztül látta a megoldást, míg Nohl kifejezetten kiemelte az ifjúság gondozás fontosságát. Tehát Nohl számára a szociálpedagógia az ifjúság gondozás fő része és emellett a család és iskolai nevelés hiányosságait pótolja.

Ezzel szemben vagy kiegészítve ezeket Klaus Mollenhauer úgy gondolta, hogy a szociálpedagógia a gyűjtőfogalma olyan pedagógiai intézkedéseknek, amely a modern társadalom problémáira ad választ. Mollenhauer szerint a szociálpedagógia fő célja a társadalmi konfliktusok oldása.

„Mollenhauert nem annyira ez a diádikus kapcsolat érdekelte, hanem a nemzedékek egymáshoz való viszonya, a társadalmi meghatározottságú „pedagógiai tér”, amely nem csupán társadalmi reprodukció, de egyben egyfajta produkció színtere, ahol a társadalmi lét jobb lehetőségei is felszínre kerülnek. A szociálpedagógia feladata, hogy lehetővé tegye az egyének integrálódását a társadalomban.” (Kozma/Thomasz 2003, 12)

Mollenhauer gondolataiból következik, hogy a szociálpedagógiát a társadalomban végbement változások határozzák meg. Ebben is különbözik Mollenhauer felfogása Nohl felfogásától, hogy szerinte nem lehet a szociálpedagógiát csak pedagógiai viszonylatban értelmezni, hanem szükséges elemezni a társadalmi változásokat és a szociológiai összefüggéseket is. Alapvetően a szociálpedagógiát az ipari társadalomban végbement változásokhoz eredezteti, hiszen ezekre a negatív hatásokra ad szakmai választ.

A szociálpedagógia átfogó fogalma mellett Mollenhauer gyakorlati szakterületről is beszélt. A gyakorlati szakterület alatt az ifjúságsegítést értette. A szociálpedagógiát a pedagógia sajátos részének tekintette, aminek a fő feladata a felnőtté válás elősegítése.

Azonban Mollenhauer már azon szerzők közé sorolható, aki az ifjúságsegítésben jelen lévő nevelési feladatot nem a hagyományos nevelői szerep felől képzei el.

„A „nevelő” egy ilyen struktúrával rendelkező területen már nem játszhatja a „nevelő személy” szerepét. A „nevelő” ebben az esetben nem gyakorol közvetlen és személyes befolyást a folyamatokra, nem vezető, nem példakép, és nem tölti be a nevelő hagyományos nevelési, a társadalmi viszonyok által előre meghatározott, egyéb értelemben vett szerepét sem, hanem legfeljebb példamutatással, de leginkább valamiféle „dramaturg”-ként vesz részt a nevelési folyamatok történéseiben.” (Mollenhauer 1986 in: Kozma-Thomasz 2003, 285)

Összességében látszik, hogy Mollenhauer két fontos szempont szerint gondolkozott a szociálpedagógiáról. Egyik részről kiemelte, hogy nem csak pedagógiai viszonyban értelmezhető a szociálpedagógia, hanem szükséges figyelembe venni a társadalmi változásokat. Más részről pedig a gyakorlatban az ifjúságsegítést nevezte a szociálpedagógia fő feladatának. Végezetül azt szeretném kiemelni, hogy szerintem Mollenhauer már sokkal összetettebb módon gondolkozott a szociálpedagógiáról, mint eddig bárki, hiszen már bővebben értelmezte a szociálpedagógiát, úgy hogy több faktort is figyelembe vett. Ezen kívül kiemelném még a nevelésről alkotott fogalmát, ami már teljesen eltér a hagyományos nevelési elvektől.

Ebben a részben a klasszikus német szociálpedagógia fontosabb elméleteit mutattam be. Nagyon tisztán látszik, ahogy folyamatosan változott a szociálpedagógia fogalmi meghatározása valamint az, hogy hogyan bővült, különböző új elméletek bevonásával. Látszik, hogy Karl Mager esetében még az egyén nem volt fontos, hanem a polgárnevelés volt a középpontban. Majd Paul Natorp már a közösségi nevelés erejét illetve az akaratnevelést helyezte középpontba. Nohl részéről már az ifjúságsegítés tehát az egyén volt a fontos és kiemelte, hogy a szociálpedagógia egyfajta nevelési kiegészítő a család és az iskola mellett. Végül Klaus Mollenhauer gondolatai voltak a legösszetettebbek, hiszen kiemelte, hogy a szociálpedagógia a társadalmi alakulásokban történő változásokban értelmezhető csak illetve, hogy a szociálpedagógiai nevelés teljesen eltérő a hagyományos neveléstől. Ezzel az összefoglalással zárnám a klasszikus német elméletek bemutatását. Azonban még egy német kortárs szerző gondolatainak bemutatása szükséges ahhoz, hogy pontosan látható legyen, hogy hová is fejlődött a szociálpedagógia.

Hans Thiersch kortárs német szerző hétköznapi- és életvilág- irányultságú elméletét szükséges bemutatni, ahhoz, hogy egy teljesebb kép alakuljon ki a szociálpedagógiáról. Thiersch elméletének két fő eleme a hétköznapi és az életvilág fogalma.

„Thiersch szerint a szociálpedagógia célja nem a sikeres, hanem a sikeresebb hétköznapi élet elérése. A sikeres hétköznapi egy feladat, amit meg kell oldani. A sikeresebb hétköznapi pedig eredmény, ami egy folyamat végén bontakozik ki. A sikeresebb hétköznapi élet iránti vágy felébresztése és tudatosítása a szociálpedagógia alapvető feladata.”
(Sárkány 2011, 88)

Tehát ez az elmélet azt hangsúlyozza, hogy a hétköznapiok sok olyan problémát tartalmaznak, amiket meg kell minden embernek oldania. Ezek a nehézségek sokszor jelentéktelennek átlagosnak tűnnek. Pedig a szociálpedagógiai szempontból a hétköznapiság nem egyértelmű terep. Rengeteg olyan nehézséggel kell szembenézni nap, mint nap, amit sokszor hagyományos problémamegoldási technikákkal nem lehet megoldani. Thiersch szerint a szociálpedagógia erre ad választ, ebben nyújt segítséget. Ez a fő eleme, a hétköznapiság tehát a szociálpedagógia a hétköznapi problémákra koncentrál. abban segít, hogy az egyén fejlessze kompetenciáit és problémamegoldó képességeit a mindennapi nehézségekkel szemben. Ezen kívül Thiersch így gondolkozott a szociálpedagógiai tanácsadásról:

„állásfogalónak gyakorlatnak kell lennie, amely személyiség- és társadalomelméletekre támaszkodva a reflektált kapcsolatok és a segítési források megnyitásán keresztül az ember alávéttségének különböző formáit akarja megváltoztatni (...). Előfeltételezi az emberi helyzetek nyitottságát és az elfogadás, a tárgyterületekre vonatkozó kompetencia és a szolidaritás mind metodikai, mind tartalmi eszközeivel dolgozik. Egy ilyen célmeghatározás megmutatja, hogy a tanácsadás személyek közötti interakciókkal kezdődik, de nem reked meg itt, hanem az emberi életkörülmények többdimenziós vonatkozásaiban érinti, beleértve azok szociálökonomiai feltételeit is.”
(Thiersch 1979 in Sárkány 2011, 103)

Ebből látszik, hogy a tanácsadás nem meghatározott eljárás, hanem egy átfogó módszer, ami magában foglal különböző elméleteket úgy, hogy azt a saját képére formálja, és úgy használja fel. Ráadásul mind ez a gyakorlatban alá rendelődik a hétköznapi- és életvilág- irányultságú szociálpedagógiai szemléletnek.

Összességében Hans Thiersch elmélete jelentős mértékben fejlesztette és egyben változtatta az eddigi elméleteket a szociálpedagógiáról. A tanácsadásnál kiemelte, hogy a szociális szakember csak a döntések meghozatalában segít a kliensnek és nem pedig helyette dönt. Eddig a tanácsadás a család és az iskolai közegben volt értelmezhető, de Thiersch megközelítése kiszélesíti a szociálpedagógiai tevékenységek sajátosságait az egyén életvilágára, azaz az őt körülvevő környezetre is.

I/1.4. Szociálpedagógiai képzés Magyarországon:

Ebben a fejezetben bemutatásra kerül, hogy Magyarországon az egyes főiskolák, egyetemek, hogyan építették fel a szociálpedagógiai képzést, és hogy a képzők hogyan gondolkodnak a szociálpedagógiáról. A szakleírásokat összehasonlítom a fenti elméletből használt kulcsfogalmak mentén. A kulcsfogalmak a következők lesznek: gyermek és ifjú korosztály, szociális probléma, egyensúlyi állapot megteremtése és komplex szemlélet. Azért szükséges ezeket a fogalmakat kiemelni, mert ezek a fogalmak mindenképp fontosak a szociálpedagógia tisztázásához. Amikor az egyén döntés előtt áll, és pályát akar választani, tájékozik a lehetséges szakokról. A szakleírások segítenek az eligazodásban, és egy képet nyújtanak a képzők felfogásáról is az adott szakkal kapcsolatban. A szakról készült különböző leírások jelentősen befolyásolhatják az emberek nézőpontját a szociálpedagógiáról. Azt gondolom, hogy egy hiányos vagy nem pontosan megfogalmazott képzés leírásnak szerepe lehet abban, hogy az olvasó nem lesz kellőképpen tájékozott így motivált sem a választásban.

Jelenleg Magyarországon 9 felsőoktatási intézményben képeznek szociálpedagógusokat ebből 8 intézménynek a leírását találtam meg, csak a Szegedi tudományegyetem leírása hiányzik.

Elsősorban azzal kezdeném, hogy a 8 leírásból 3 felsőoktatási intézménynél ugyanaz a leírás található. Ez a három intézmény a Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar, NYME Benedek Elek Pedagógiai Kar, és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem. Az általam kiemelt kulcsfogalmak közül mind szerepel ezekben a leírásokban. Tehát kiemeli, hogy a szociálpedagógia kiemelt célcsoportja a gyermek és ifjú korosztály és a szociálpedagógus feladata, ennek a korosztálynak a szociális problémáinak megelőzése és megoldása, külön kiemelve, hogy az érintett személyekkel együttműködve.

Ezen kívül szerepel a leírásban, hogy a problémákat komplex rendszerben kell szemlélni illetve fontos feladat, az érintettek egyensúlyi állapotának helyreállítása, és ami szerintem még fontosabb, fejlesztése is.

Az Eszterházy Károly Főiskola leírása is tartalmazza mind a négy kulcsfogalmat, mégis valamilyen szinten eltér az előbb említett három intézmény leírásától. Hasonló abból a szempontból, hogy ugyanúgy kiemeli, hogy fontos feladat a szociális problémák megelőzése és megoldása, amit komplex rendszerben kell kezelni, ahhoz, hogy egyensúlyi állapotot alakítsunk ki az érintett személyekkel együttműködve. Azonban abban eltér, ahogyan a célcsoportot megfogalmazza. Az előző három intézmény leírása elolvasása után nekem, mint olvasónak úgy tűnt, hogy a szociálpedagógiának a célcsoportja csak a gyermek és ifjú korosztály. Az Eszterházy Károly Főiskola képzési céljában viszont szerepel az is, hogy a már említett korosztály és annak családjával is foglalkozik.

Az Apor Vilmos Katolikus Főiskola képzési célja, majdnem teljes mértékben ugyanaz, mint a már említett intézményeké. Csak abban tér el, hogy nem emel ki korosztályt, mint célcsoportot. Tehát ugyanúgy kiemeli a szociális problémák kezelését, a komplex szemléletet és az egyensúlyi állapot elérésének fontosságát, de nem emeli ki, hogy ez csak a gyermek és ifjú korosztályra vonatkozna. Szóval nem szűkíti a klienskört, hanem a leírásban inkább az intézményrendszert emeli ki, ahol egy szociálpedagógus dolgozhat illetve a módszereket, amivel dolgozik.

A legvégére a Debreceni Egyetem és a Nyíregyházi Főiskola leírását hagytam. Azért tettem ezeket a legvégére, mert ezek térnek el a legjobban a többi intézmény képzési céljától. A négy kulcsfogalom közül egyik se található meg a leírásaikban. A Debreceni egyetem leírása tulajdonképpen csak a gyerekvédelmet hangsúlyozza és annak intézményeit. Ebből a leírásból egy olyan személy, aki nem tudja, hogy pontosan mi is az a szociálpedagógia, azt gondolná, hogy a szociálpedagógia csak a gyermekvédelemmel foglalkozik. Igen, ez is fontos része a szociálpedagógiának, ez a leírás azonban leszűkíti és nem ad pontos információt a képzésről és így téves elképzelések születhetnek. A Nyíregyházi főiskola képzési céljának megfogalmazása még homályosabb képet alakít ki a szociálpedagógiáról, mint az előző intézmény. A Debreceni Egyetem, ha le is szűkítette a szociálpedagógia fogalmát, de legalább egy részterületet megjelölt. A Nyíregyházi Főiskola tájékoztatója se tartalmazza a kulcsfogalmakat. Ez a leírás csak arra fekteti a hangsúlyt, hogy bizonyos „népbetegség” van jelen hazánkban, mint például empátia hiánya, közöny vagy mentális betegségek és ez által az emberminőség változásokon megy

keresztül. Ez egy olyan képzési leírás, ami igazából nem ad téves információkat, azonban az ezt olvasó emberek igazából semmilyen fontos információt nem tudhatnak meg a szociálpedagógiáról.

Összességében azt állapíthatjuk meg, hogy a legtöbb felsőoktatási intézmény elegendő és pontos információval látja el az embereket a szociálpedagógiáról. Öt intézmény képzési céljának bemutatása nem ad okot arra, hogy tévesen ítélik meg a szociálpedagógiát, mint hivatást. Azonban a két utolsó felső oktatási intézmény szakleírása már adhat okot arra, hogy a téves illetve kevés információk hiányába rossz elképzelések alakuljanak ki másokban és akár félreértéseket is okozhat.

Összegezve ebben a nagy fejezetben, amit a szociálpedagógiáról írtam bemutatam, hogy mi is az a szociálpedagógia, milyen fogalmi változásokon keresztül alakult ki a jelenlegi felfogás vagy, hogy milyen sok tudományágat ötvöz magába. Ezen kívül összehasonlítottam még a szociális munkával, hogy ezáltal is pontosabb képet kaphassunk a szociálpedagógiáról illetve bemutatam azt, hogy a jelenlegi képzők, hogy mutatják be ezt a szakmát. Ezekből is látszik, hogy a szociálpedagógia rendkívül összetett szakma. Talán az összetettsége miatt, és mert sok információval kell rendelkezni ahhoz, hogy pontos képünk legyen erről a foglalkozásról, sok ember létezhet, aki téves vagy kevés információval és ez által nem pontos képpel rendelkezik a szociálpedagógiáról. Elgondolkodtatott az is, hogy talán a legtöbben a szociálpedagógia célcsoportjaival kapcsolatban rendelkeznek rendkívül téves információkkal. Nagyon sokan hiszik azt, hogy a szociálpedagógia „csak” a kisebbségekkel, hátrányos helyzetűekkel vagy éppen rászorulókkal foglalkozik, s kimarad a gondolkodásból a szociálpedagógus elsődleges prevenciót célzó aspektusa. Eleve elég magas az előbb említett célcsoportokkal szemben mutatott előítéletesség Magyarországon (*Fábián és Sik, 2006*) és ez által azt gondolom, hogy ez kihathat a szociálpedagógia megítélésére is. Ezért szükséges folytatni a szakdolgozatomban az előítéletességgel.

I/2. Előítélet

A második fő fejezetem központi témája az előítélet. Ebben a fejezetben bemutatom az előítélet meghatározását és annak változásait, bővüléseit. Ezen kívül még kiemelek és bemutatok néhány okot, amelyek az előítélet kialakulásához vezetnek és, hogy az előítélet milyen csoportokat, közösségeket érint a legjobban. Teszem ezt azért, hogy

kiderítsem, van-e előítéletesség a szociálpedagógiai célcsoportokkal szemben illetve a szociálpedagógiával szemben és, hogy a kettő között van-e összefüggés.

I/2.1. Fogalmi meghatározás

A legegyszerűbb megfogalmazása az előítéletnek az lehetne, hogy rosszat feltételezünk másokról, elegendő bizonyíték nélkül. Ez azonban túl egyszerű és rövid definíció, ahhoz, hogy pontosan bemutassuk az előítéletet, hiszen nem csak negatív véleményünk lehet valakiről kevés vagy nem megfelelő információval, hanem pozitív is. Fontos kiemelni, hogy a legtöbb előítélet olyan egyének felé irányul, akik valamilyen olyan csoport tagjai, akikkel szemben negatív érzéseket táplálunk. Nem vesszük figyelembe az egyéni értékeket, hanem a csoportra vonatkozó általánosításokhoz igazodunk.

„ Az előítélet valamely személlyel szemben érzett idegenkedő vagy ellenséges attitűd, melynek alapja pusztán annyiban van, hogy az illető személy egy adott csoporthoz tartozik, és ennek következtében feltételezik róla, hogy a csoportnak tulajdonított negatív tulajdonságokkal ő is rendelkezik.” (Allport 1999, 36.)

Ez a fogalmi meghatározás már sokkal pontosabb, hiszen kiemeli azt, hogy ellenséges viselkedés az előítélet, egy olyan személlyel szemben, akiről csak túláltalánosított információink vannak. Azonban azt még fontos kiemelni, hogy önmagában a túláltalánosítás még nem tesz valakit előítéletessé. Hiszen a legtöbbször ezek téves fogalmak, amelyek téves információt tartalmaznak. Akkor beszélhetünk előítéletes személyről és egy előzetes ítélet akkor válik előítéletté, ha új információk, új bizonyítékok ismeretében sem változtatja meg az egyén a hibás gondolkodását.

Összességében az előítélet alapja a túláltalánosítás. Hiszen minden ember olyan általánosításokat, fogalmakat, kategóriákat hoz létre, melyek tartalmát tapasztalati világának durva leegyszerűsítése adja. Ebben persze vannak racionális és irracionális kategóriák is. Az irracionális kategóriáknak semmi valóságalapja nincs, és ez vezethet előítéletességhez. E miatt a túláltalánosított információk miatt alakulhatnak ki negatív viselkedési formák csoportokkal szemben vagy a csoporthoz tartozó valamely egyén ellen.(Allport 1999)

I/2. 2. Kialakulásának okai

Nagyon sok olyan tényező van, ami az előítélet kialakulásához vezethet. Ezért szeretnék egy párat kiemelni ezek közül. Többek között kifejtem a saját csoporthoz fűződő hűség kialakulása, mint előítéletességet kialakító tényezőt valamint a frusztrációs elméletet, a konformitást, az autoriter személyiséget és a hirtelen társadalmi változást.

Az első ok, amit kiemelek az a saját csoporthoz fűződő hűség kialakulása. Azért tartom ezt egy fő oknak, hiszen minden emberben jelen van a valahová tartozás vágya, így minden ember tartozik is valamilyen csoporthoz vagy közösséghez. Azonban pont az az érzés, hogy tartozok egy csoporthoz, kialakíthat egy másik csoporttal szemben negatív érzéseket, ahová viszont nem tartozok.

„Egy csoport tagjai csak abban az esetben válhatnak képessé arra, hogy gyűlöljenek vagy megvessenek, illetőleg hátrányosan megkülönböztessenek egy másik csoportot, ha világosan kialakult bennük egy olyan csoporthoz való tartozás érzése, amely tökéletesen elhatárolható a gyűlölt, megvetett vagy hátrányosan megkülönböztetett csoporttól.” (Tajfel 1974 in: Erős 1998, 132.)

E szerint a definíció szerint, egy egyénben csak akkor alakul ki a valahová tartozás érzése, ha jelen van egy olyan másik csoport, ami közös ellenségként értelmezhető. Ez a fenyegető csoport erősíti, fokozza a csoporton belüli kapcsolatok megerősödését. Tehát összességében azt lehet megjegyezni, hogyha egy egyén tartozik egy csoporthoz és elfogadja annak normáit és ez a csoport kialakít egy közös ellenséget, az egy jó csoportalakító tényező, azonban az előítélet kialakulásának oka is lehet. Hiszen az által, hogy valaki tartozik valahová, az kialakít negatív érzéseket, akár viselkedést egy másik csoporttal szemben. Azért is emeltem ki ezt a kialakító tényezőt, mert azt gondolom, hogy sok esetben azért is lehet előítéletesség Magyarországon a kisebbségekkel szemben, mert ha magyarnak érzem magam, akkor eleve elhatárolódom a kisebbségektől. Számomra az is következik ebből, hogy sokszor a szociálpedagógusokkal szemben azért léphet fel előítéletesség, mert kisebbségekkel foglalkozik, támogatja őket, így más szemszögéből a szociálpedagógusok a kisebbségek normáit fogadják el, így oda tartozónak is gondolják őket. Vagy esetleg, aki nem tudja elfogadni a kisebbségeket, az azt sem tudja elfogadni, ha egy szociálpedagógus megérti és elfogadja őket.

A második ok a frusztrációs elmélet vagy más néven bűnbakelmélet. A frusztráció agresszivitást válthat ki, emiatt szerepet játszhat az előítélet kialakulásában vagy fokozásában.

„A megfosztottság és frusztráció agresszivitást vált ki, mely ellenőrzés híján könnyen az etnikai kisebbségekkel szemben csapódik le... a rossz elemzésére nem képes, így megszemélyesíti azt” (Allport 1999, 271)

Az előbbi gondolatok alapján azt mondhatjuk, hogy egy egyént vagy egy csoportot valamilyen frusztráció éri, az agresszivitást vált ki, és ezt a felgyülemlett agressziót egy harmadik személyen vagy csoporton töltik ki. A legtöbbször valamilyen kisebbség vagy valamilyen kisebbség tagja az áldozat, de igazából bárki lehet bűnbak.

Azért lényeges, hogy ez az elméletet mindenképp szerepeljen a kutatás elméleti hátterében, mint előítélet kialakulásához vezető ok, mert a minden napi élet önmagában hordozhat frusztrációt kialakító tényezőket. Bárkit érhet frusztráció otthon, a munkahelyén iskolában vagy bárhol. Habár a frusztráció nem feltétlenül vezet mindig agresszióhoz, azért napi szinten kialakíthat előítéletes helyzeteket másokkal szemben, akik nem is tehetnek semmiről.

A harmadik elmélet, amit részletesen bemutatok a konformitás. A konformitás lényege, hogy az egyén alkalmazkodik a társadalmi normákhoz. Ez akkor vezethet előítéleteességhez, ha az adott társadalom vagy akár kisebb közösségek előítéletesek, így az ezekhez tartozó egyén is ezekkel fog azonosulni. A legjobb példa erre a náci Németország. A második világháború alatt a német katonák legtöbbször meg se kérdőjelezte feletteseik utasítását, mert az volt az elfogadott norma. Allport a következőképpen gondolkozott erről:

„Az előítéletesen rögzült attitűdöknek mintegy fele a fennálló szokások iránt mutatott konformitás szükségletén alapszik, mely egymagában is elég, ha csak valamilyen kihívás nem éri, hogy fenntartsa az uralkodó szokás hatalmát” (Allport 1999, 342)

Ez az értelmezés is kiemeli, hogy az egyén az adott társadalmi normákhoz igazodik. Tehát ha változik az adott társadalmi norma, akkor az egyén ahhoz igazodik. Ebből azt kell hangsúlyozni, hogy minden emberben az a vágy jelen van, hogy beilleszkedjen a társadalomba vagy akár kisebb közösségekbe illetve csoportokba, és ez az azonosulás vezethet ahhoz, hogy előítéletek kialakuljanak. Ezen kívül azt gondolom, hogy jelenleg Magyarország nem áll a teljes elfogadás szintjén azokkal szemben, akik eltérnek az átlagtól vagy más normákat, értékeket fogadnak el. Ezért is emeltem ki a konformitást,

mint kialakító tényezőt, mert amíg a társadalom nagyobb része előítéletes marad, addig erőteljesen jelen lesz az előítéletesség.

A következő ok, amivel folytatom az az eleve előítéletes személyiség elmélete. Ezek a személyekben alából jelen van az előítéletesség, amit a külső tényezők csak felerősíthetnek. Az előítéletességet az F- skálával mérik. Ezt a skálát fogom én is használni a kutatásomhoz, ezért is emelném ki ezt a tényezőt. A lényege, hogy több előítéletes típus létezik. Ezek között vannak magasabb és alacsonyabb pontszámúak is. Minél magasabb a pontszám annál előítéletesebb személyről beszélünk. A legnagyobb gyakorisággal a konvencionális és az autoriter típus fordul elő, ezért is szeretném csak ezeket kifejteni bővebben.

A konvencionális személyiséget olyan sztereotípiák jellemzik, amelyek kívülről jönnek, de ugyanakkor az általános konformitás alkotórészeként beépülnek a személyiségbe is. Erre a személyiségtípusra nagymértékben jellemző az uralkodó norma elfogadása. A legfontosabb számára a saját csoporttal való azonosulás, ezért akár ítéleteket is vesznek át másoktól, anélkül, hogy megbizonyosodnának róla. Ezen kívül nagy hangsúlyt fektetnek a saját és idegen csoport közötti különbségre. (*Adorno 1950 in: Erős 1998*)

Az autoriter személyiség a legmagasabb pontszámúak közé tartozik. Erich Fromm ezt a típust „szadomazochisztikus” személyiségnek is nevezte. Az ilyen egyén csak úgy tud beilleszkedni a társadalomba, hogy örömet leli az alárendelésben és engedelmisségben. A gyermekkorában kialakult agresszivitásának egy része felszívódik és mazochizmussá alakul, a maradéka pedig szadizmussá válik, amit az idegen csoportok felé közvetít. Ellentmondás nem tűrően bízik a tekintélybe és támadja azokat, akik gyengének látszanak. Ennek a személyiségnek a kialakulásának oka a szigorú és tekintélyelvű szülői nevelés. Ezért válik túl alkalmazkodóvá, tekintélyelvűvé és ezért nem bírja a gyengeséget. Ráadásul a hatalommal azonosulva mindent elutasít, ami „lent van”. Ez azt jelenti például, hogy a szegényekről úgy gondolkozik, hogy a saját hibájukból vannak a rossz helyzetükbe. (*Adorno 1950 in: Erős 1998*) Ezt a pszichológiai elméletet összekötném, a már 6. oldalon kifejtett szociálpolitikai önhibás elmélettel. Hiszen az autoriter személyiségnél is megjelenik az önhibás szemléletmód, mint régen a dologházak idején.

Az utolsó ok, amit a dolgozatom témája miatt fontos kiemelni az a hirtelen társadalmi változás. Válság idején fokozódik az előítéletesség. Ilyen válság lehet például

egy gazdasági válság vagy háború. Ilyenkor a legkülönbözőbb tévképzetek alakulnak ki, melyek között előfordul, hogy a kisebbségi csoportokat hibáztatják a kialakult helyzet miatt. Azért fontos ezt az okot kifejteni, mert jelenleg Magyarországon olyan társadalmi változások zajlanak melynek köszönhetően nyílik az olló a különböző helyzetű emberek között. Ráadásul ilyenkor jelen van a hibáztató szemlélet is.

Összességében azt emelném ki, hogy rengeteg oka lehet annak, hogy előítéletesség alakuljon ki. Mivel nem tudnám az összes okot kifejteni és bemutatni, így a dolgozat témája szempontjából fontosabbak kerültek részletezésre. Azért ezeket emeltem ki, mert mindenkiben jelen van a valahová tartozás érzése, vagy a vágy, hogy befogadjanak, tehát az azonosulás érzése. Már e miatt a két ok miatt is lehet valaki előítéletes. Ezen kívül mindenkinek az életében előfordulhatnak olyan dolgok, amiktől frusztráltak lesznek és ezt valaki máson vezetik le, mást okolnak és nem saját magukat. Végezetül pedig a jelenlegi helyzet Magyarországon is elősegíti azt, hogy nagymértékben jelen legyen előítéletesség.

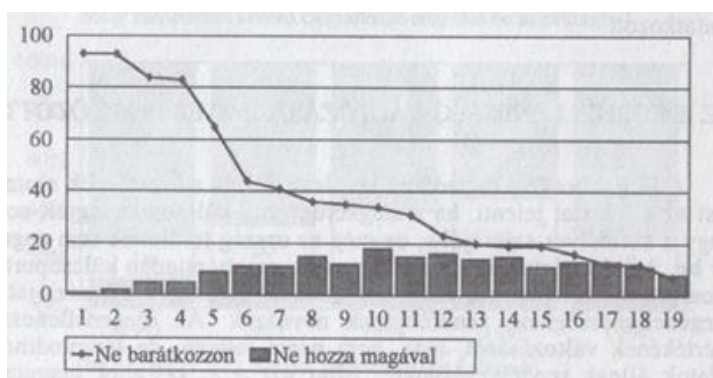
I/2.3. Előítéletek áldozatai

Ez a rész azt fogja tartalmazni, hogy kiket érint a legjobban az előítéletesség, hogy milyen csoportokkal szemben van a legtöbb előítéletesség Magyarországon. Ezen kívül megnézném azt is, hogy van e átfedés a legtöbb előítéletet elszenvedő csoportok és a szociálpedagógia célcsoportjai között. A szakdolgozat témája szempontjából fontos, hogy van e átfedés, hiszen kíváncsi vagyok, hogy előítéletesek e a szociálpedagógiai célcsoportokkal és ez által a szociálpedagógiával szemben is.

A legtöbb kutatásban, amit Magyarországon készítettek előítéletesség témájában, nagyrészt három csoportot vizsgált. Ezek a csoportok a következők voltak: cigányság, zsidó népcsoport és idegenek. A kutatás témája szempontjából a legrészletesebb a Fábíán Zoltán és Sik Endre: Előítéletesség és tekintélyelvűség (2006) című kutatása. Azért ez a kutatás illeszkedik a legjobban a dolgozatom témájához, mert többek között olyan kérdésekre ad választ, mint mely csoportokkal szemben a legnagyobb a magyarok intoleranciája. Tehát ennek a kutatásnak a segítségével, össze lehet hasonlítani, hogy milyen csoportokkal szemben van, jelen előítéletesség illetve ebben van e átfedés a szociálpedagógiai célcsoportokkal.

A vizsgálatban a társadalmi távolság két indikátora is szerepelt: a felsorolt csoportok közül kikkel engedné a gyerekeit barátkozni és kiket engedne be a lakásába. Olyan csoportok szerepeltek a kutatásban, ami a „magyarok” számára külcsoporthot jelentenek. A csoportok a következők voltak: kábítószeres, homoszexuális, bőrféjű, büntetett előéletű, cigány, néger, arab, romániai román, ázsiai, külföldi vendégmunkás, menekült, exszovjet állampolgár, állami gondozott, exjugoszláv állampolgár, zsidó, magyarországi szerb-horvát, romániai magyar, magyarországi szlovák, magyarországi német.

Forrás: (Fábián és Sik 2006, 383) Társadalmi távolság jelzőszámai különböző külcsoporthokkal szemben

A kutatásban lévő ábra alapján elmondható, hogy szinte kivétel nélkül mindenki elzárná gyermekeit azoktól, akik mások. Azonban öt külcsoporthot kiemelkedett, akikkel szemben a legnagyobb volt az elzárkózás. Ezek a következők voltak: 1. kábítószeres, 2. homoszexuális, 3. bőrféjű, 4. büntetett előéletű 5. cigány. Magyarországon közepes mértékben előítéletesek, tehát valamivel alacsonyabb szinten, mint az előző csoportok esetében, de még kimagaslóan a néger, arab, romániai román, ázsiai, külföldi vendégmunkás, menekült, exszovjet állampolgár, állami gondozott csoportokkal szemben. A legalacsonyabb szinten van jelen előítéletesség a következő csoportokkal szemben: exjugoszláv állampolgár, zsidó, magyarországi szerb-horvát, romániai magyar, magyarországi szlovák, magyarországi német. Azonban fontos azt kiemelni, hogy annak ellenére, hogy lehet mértékbeli különbséget tenni a csoportokkal szemben előítéletesség szempontjából, igazából mindegyik csoporttal szemben jelen van az elzárkózás. Ebben a kutatásban volt még egy 5 fokú rokonszenvi skála, ami szintén ezekre a csoportokra vonatkozott. Az eredményekből az látszik, hogy a legellenszenvesebb csoportok a bőrféjűek, homoszexuálisok és a kábítószeresek voltak, a legrokonszenvesebbek pedig a munkanélküliek. Ezen kívül az is kiderült a kutatásban, hogy a legelutasítottabb etnikai

kisebbség a cigányság. Ráadásul a cigányokkal szembeni előítéletek a szegényekkel, munkanélküliekkel és a bűnözőkkel, kapcsolatos előítéletekkel keverednek.

Ennek a kutatásnak az eredményeiből következtethető az, hogy van átfedés az előítéletet elszenvedő csoportok és a szociálpedagógiai célcsoportok között. Hiszen olyan szociálpedagógiai célcsoportok is szerepeltek a kutatásban, akikkel szemben magas és közepes mértékben is jelen van előítéletesség. Ilyen célcsoportok a kábítószeresek, büntetett előéletűek, kisebbségek és az állami gondozottak. Fontos kiemelni, hogy a cigány kisebbséggel szemben a legmagasabb az előítélet Magyarországon, azonban a szociálpedagógiai gondolkodást nem a népcsoport jellege határozza meg, hanem az, hogy kinek milyen problémái vannak, s milyen szakmai segítséget lehet nyújtani. Nem célcsoportra koncentrálni, inkább korosztályra s a rendszerszemléletnek megfelelően a probléma hordozót körülvevő környezetre. Azonban az is látszik, mint ha a problémát azonosítanák a megkérdezettek népcsoportokkal. Talán ezért lehet az is, hogy kevésbé elfogadott a szociális szakma.

Összegezve, ebben a fejezetben megtudhattuk, hogy mi is az előítélet, tehát a pontos meghatározását. Ezen kívül még szerepel egy- két fontosabb kialakító tényező, ami az előítéletesség megjelenéséhez vezethet. Többek között olyan kialakító tényezők szerepeltek, mint a saját csoporthoz fűződő viszony, a bűnbak elmélet, a konformitás, előítéletes személyiség típusok és a hirtelen társadalmi változás. Ez után egy kutatás eredményei alapján bemutattam, hogy Magyarországon milyen csoportokkal szemben előítéletes a társadalom. Mint az kiderült olyan csoportokkal szemben is, akik a szociálpedagógia célcsoportjai. Ezek a csoportok java részét azért az előítélet áldozatai, mert a magyaroknak külcsoportnak számítanak, például a kisebbségek és így nem tudjuk elfogadni az ő normáikat, vagy esetleges deviáns viselkedésük miatt, például a kábítószeresek vagy büntetett előéletűek. Azonban valószínűleg a legtöbbször azért őket éri az előítéletesség, mert a társadalomban alacsony státuszt töltenek be és az előítélet sokszor „lefelé” irányul, mert könnyebb az embereknek hibáztatni valakit. Ezek után nézzük meg a kutatást és annak eredményeit.

II. A kutatás bemutatása

II./1. A kutatás célja:

Felmérni azt, hogy a főiskolai hallgatókat mennyire jellemzi az előítéletesség. Ha előítéletesek, akkor főleg kikkel/ milyen csoportokkal szemben előítéletesek. Fontos még annak vizsgálata is, hogy ha valaki előítéletes bizonyos csoportokkal szemben, akkor ebből a szempontból van-e átfedés a szociálpedagógia célcsoportjaival.

Ezen kívül a kutatásommal szeretném megvizsgálni azt, hogy van-e összefüggés, hogyha valaki előítéletes a szociálpedagógiai célcsoportokkal szemben, akkor a szociálpedagógiával szemben is előítéletes.

Fontosnak tartanám tisztázni azt is, hogyha jelen van az előítélet a szociálpedagógiával szemben, akkor csak a célcsoportjai miatt van, vagy esetleg azért, mert a hallgatóknak kevés vagy téves információja van erről a foglalkozásról.

A fentiekből látszik, hogy a kutatásom magyarázó jellegű, hiszen bizonyos összefüggésekre keresem a választ.

II./2. Hipotézis

H 1. Az előítéletes hallgatók között nagyobb arányban van jelen előítéletesség, a szociálpedagógiával szemben.

H 2. A szociálpedagógiával szembeni előítéletesség összefüggésben van a vizsgált személy tapasztalataival, mely a szociálpedagógiai célcsoportjaival kapcsolatos negatív tapasztalatokból erednek.

II./3. A vizsgálat logikája:

A vizsgálatom logikája deduktív, hiszen van egy elméletem, feltételezésem és ezt szeretném megnézni, hogy a gyakorlatban hogyan működik. Tehát a feltételezésemet vizsgálom a gyakorlatban, így az elmélettől haladok a gyakorlat felé.

II./4. Elemzési egység:

Elemzési egységem a csoportokra vonatkozik. Hiszen azt akarom felmérni, hogy egy felsőoktatási intézmény hallgatói, hogyan vélekednek a szociálpedagógiáról illetve, hogy előítéletesek-e. A véleményeket összesítve szeretnék képet kapni, a főiskolai hallgatók véleményéről.

II./5. Idődimenzió:

A vizsgálatom idődimenziója keresztmetszeti. Jelenlegi állapotot mérek fel nem pedig változást, mert a témám fő kérdése, hogy jelenleg hogyan gondolkoznak a hallgatók a szociálpedagógiáról.

II./6. Fókuszpont:

Kutatásom fókuszpontja orientáció. Előítéletességet és véleményeket akarok felmérni. Vagyis, hogy milyen az attitűdje a hallgatóknak a szociálpedagógiával szemben.

II./7. Módszer megválasztása:

Kérdőíves módszerrel fogok dolgozni. Azért ezt a módszert választottam, mert így tudok könnyebben elérni minél több hallgatót. Így nagyobb mértékben biztosítható a minta reprezentativitása.

II./8. Operacionalizálás:

A kérdőíves vizsgálat elemzésével fogom alátámasztani vagy megdönteni a hipotéziseimet. A kérdőívem két fő részből áll. Az első rész az előítéletességet vizsgálja. Ehhez az Adorno féle F-skálát fogom használni. (Adorno és munkatársai 1950) Ez a kérdőív 28 állítást tartalmaz. A kérdőívet kitöltő személynek kell eldöntenie, hogy az egyes állítások mennyire igazak rá, majd ezt összesíteni. Ebből kiderül, hogy a kérdőívet kitöltött személy előítéletes vagy sem. A kérdőív második részében a kérdések a szociálpedagógiával, illetve a szociálpedagógia célcsoportjaival kapcsolatosak. Ebből a részből szeretném megtudni, hogy mennyi és milyen információval rendelkeznek a kitöltő személyek a szociálpedagógiáról illetve, hogy milyen véleménnyel rendelkeznek a szociálpedagógia célcsoportjaival kapcsolatban. Majd a két kérdőív eredményét szeretném összevetni, hogy az általam feltételezett összefüggésekre rávilágítsak.

Kérdőív:

1. Szociológiai adatok

Kapcsolódó kérdések: 1, 2, 3

2. F- skála (Előítéletességet mérő skála)

Kapcsolódó kérdések: 4 (28 állítást tartalmaz)

3. A vizsgált személyek kialakult véleménye a szociálpedagógiai célcsoportokról

Kapcsolódó kérdések: 5,6, 7, 8, 9

4. A vizsgált személyek kialakult véleménye a szociálpedagógiáról

Kapcsolódó kérdések: 10, 11, 12, 13

II./9. Populáció, a minta kiválasztása:

A vizsgálati minta egy felsőoktatási intézmény hallgatóiból tevődik össze. A kutatás populációja azért ilyen nagy, hiszen összképet szeretnék kapni arról, hogy a főiskola hallgatói, hogyan vélekednek a szociálpedagógiáról. Mivel mindenkit nem tudtam lekérdezni, de szerettem volna, ha a kutatásom eredménye reprezentatív lenne, ezért karonként arányosan választottam hallgatókat. Ebből adódik az, hogy az én mintavételi eljárásom valószínűségi és ezen belül rétegzett mintavétellel dolgoztam. A vizsgálatához 100 hallgatót kérdeztem le és ezt a 100 kérdőívet a karok létszámához arányosan alakítottam ki.

III. A kutatás eredményei

Ebben a részben részletesen bemutatom a kérdőív különböző kérdéseire adott válaszokat, majd kiemelem az eredmények alapján, a hipotézisek szempontjából fontos összefüggéseket.

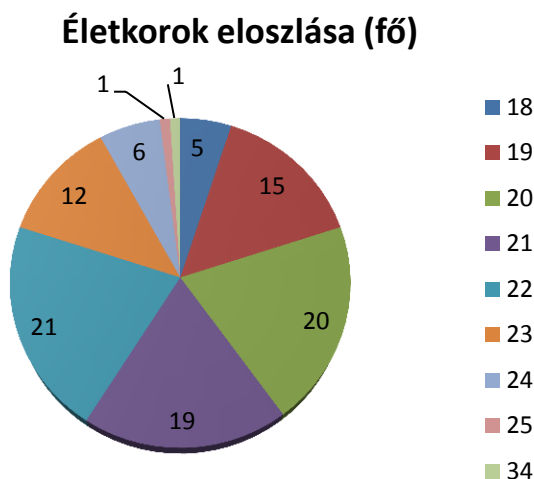
III./1. Szociológiai adatok

1.Diagram: A válaszadók nemek szerinti megoszlása

A vizsgálati minta elemszáma 100. Ahogy az az első diagramon is látható a válaszadók 73%-a nő és 27%-a pedig férfi volt. Tehát a kérdőívet nagyobb arányban női hallgatók töltötték ki.

2.Diagram: A válaszadók életkora

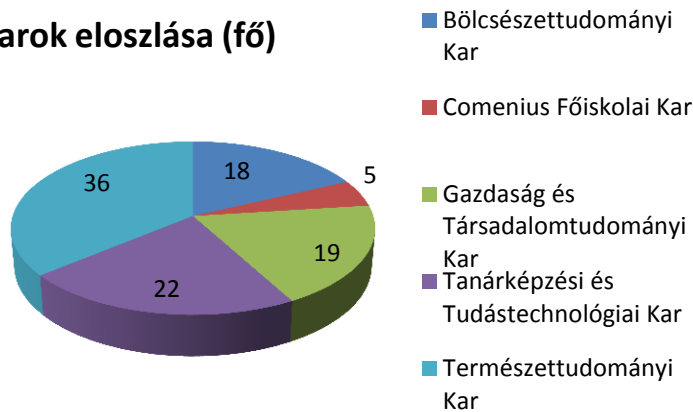

A második diagramot vizsgálva látható, hogy a válaszadók kora 18 és 34 év közé tehető. Az életkorok terjedelmét figyelembe véve a legfiatalabb válaszadó 18 éves, míg egyetlen egy 34 éves nappali tagozatos válaszadó is bekerült a mintába. Az összesített eredmény módusza az életkorok tekintetében a 22 tehát a leggyakrabban előforduló életkor a 22 év volt.

A kérdőívben azért volt szükség a válaszadóknak bejelölni, hogy milyen karon folytatják tanulmányaikat, mert a karok létszámával arányosan kellett lekérdezni a 100 kérdőívet, hogy a kutatás reprezentatív legyen. Jelenleg nappali tagozaton 3796-an tanulnak. Ezen belül Bölcsészettudományi Karon 697 fő, Comenius Főiskolai Karon 164 fő, Gazdaság és társadalomtudományi Karon 728 fő, Tanárképzési és Tudástechnológiai Karon 832 fő és a Természettudományi Karon 1375 fő folytatja tanulmányait a vizsgált felsőoktatási intézménybe. Ezért a 100 kérdőív arányosan a következőképpen oszlik el:

3.Diagram: A válaszadók karonkénti eloszlása

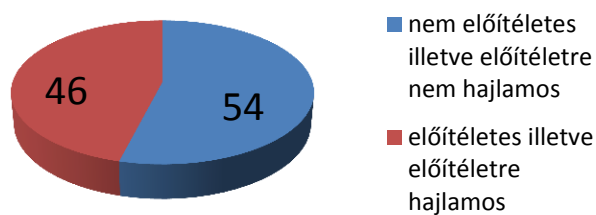
Karok eloszlása (fő)

III./2. A válaszadók előítéletessége

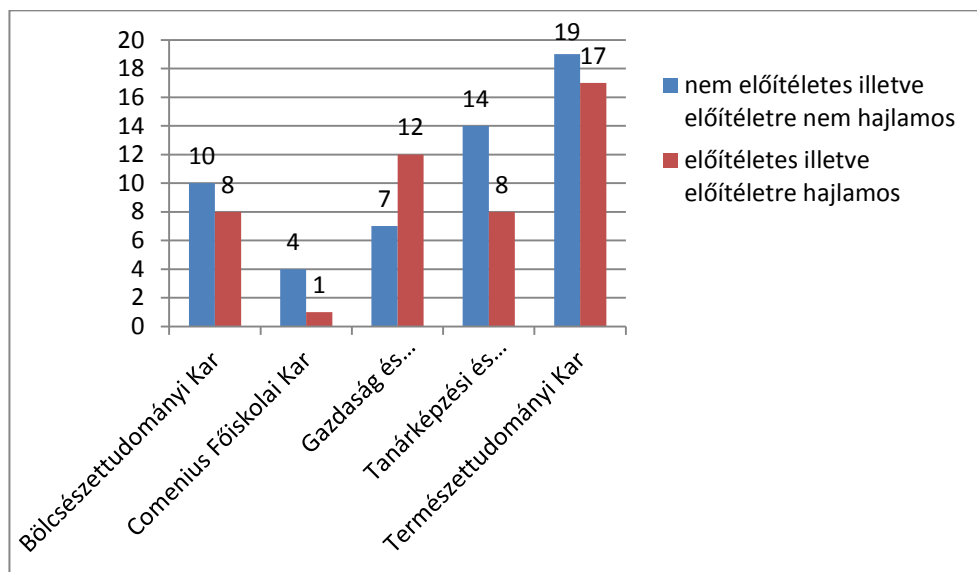
A kitöltők az első kérdésben az Adorno féle F- skálát töltötték ki (*Adorno és munkatársai 1950*). A 28 állításra adott válaszokból meg lehet tudni, hogy az adott kitöltő előítéletes vagy előítéletesre hajlamos-e. A válaszokat úgy értékeltem, hogy akiknek 0 fölötti volt az eredménye azok előítéletesek vagy előítéletességre hajlamosak, és akinek az értéke 0 alatti volt, azok nem előítéletesek vagy nem hajlamosak az előítéletességre.

4.Diagram: A válaszadók előítéletessége

Az eredményből látható, hogy a kitöltők kicsivel több, mint fele, azaz 54%-a nem előítéletes illetve nem hajlamos az előítéletesre. Tehát ezeknek a válaszadóknak az eredménye 0 alatti, mínusz érték. A vizsgált személyek 46%-nál pedig 0 fölötti, azaz pozitív eredmény született, így ők az eredményük mértékétől függően előítéletesek vagy előítéletesre hajlamosak. Minél magasabb az összesített érték annál előítéletesebb személyről beszélünk.

5.Diagram: Előítéletek aránya karonként (fő)

A táblázatból látható, hogy a Bölcsészettudományi Karról lekérdezett hallgatók közül 8-an előítéletesek vagy arra hajlamosak és 10-en nem. A Comenius Főiskolai Karról lekérdezettek közül 4-en nem előítéletesek vagy arra nem hajlamosak és egy személy pedig előítéletes. A Gazdaságtudományi Karról lekérdezettek közül többen, tehát 12-en előítéletesek vagy arra hajlamosak és 7-en pedig nem. Ennél a karnál vannak csak többen, akik előítéletesek. A Tanárképzési és Tudástechnológiai Karon lekérdezett hallgatók közül 14-en nem előítéletesek és nem is hajlamosak rá, 8-an pedig igen. A Természettudományi Karon majdnem fele-fele arányban van jelen a két csoport, tehát 19-en nem előítéletesek 17-en pedig igen. Összességében látható, hogy a karon megoszlik az előítéletes és a nem előítéletes hallgatók aránya, csak a Gazdaságtudományi Karról lekérdezetteknél látható, hogy többen vannak, akik előítéletesek, viszont nem olyan nagy arányban. Ezen felül chi négyzet teszt (1. számú melléklet) során is láthatóvá vált, hogy nincs abban összefüggés, hogy valamely karon előítéletesebbek a hallgatók, hiszen a teszt eredménye 0,346.

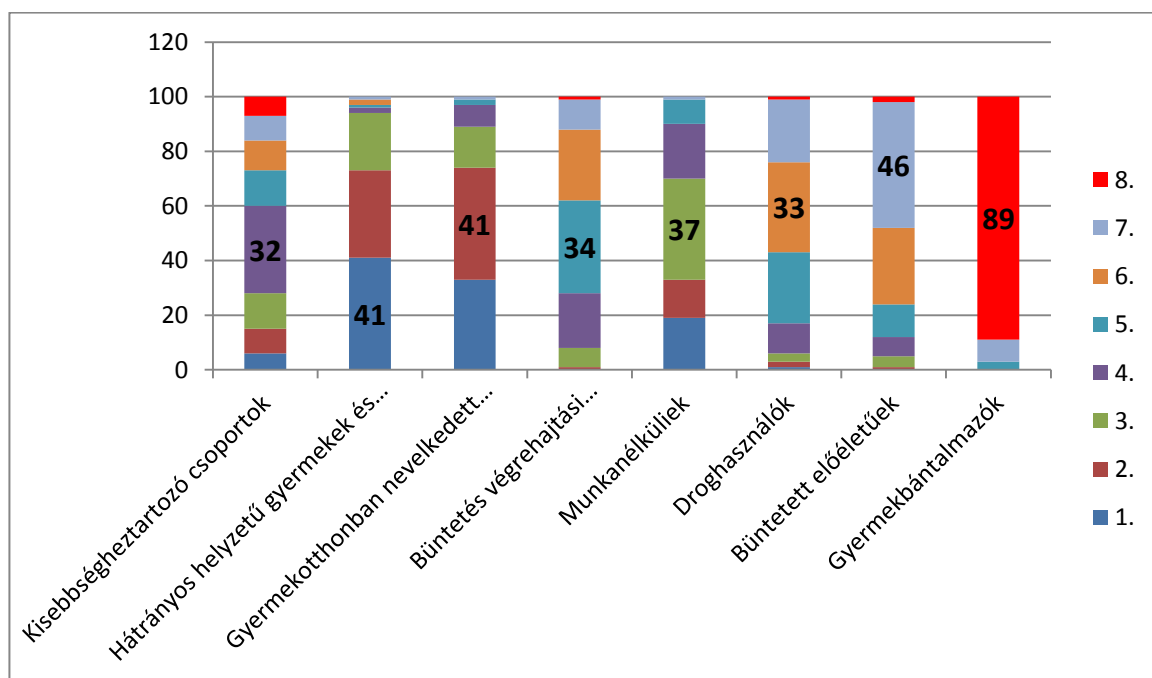
III./3. A vizsgált személyek véleménye a szociálpedagógia célcsoportjairól

Ebben a részben a kérdések arra vonatkoztak, hogy a válaszadók, hogyan gondolkodnak különböző közösségekről. Ezen belül a kérdések arra irányultak, hogy milyen közösségeket tartanak a legellenszenvesebbnek illetve, hogy a kitöltők alapján legellenszenvesebbnek tartott közösségekkel kapcsolatban volt e negatív tapasztalatuk, milyen érzéseik vannak az alábbi közösségekkel kapcsolatban. Emellett pedig különböző

állítások segítségével értelmezhető, hogy hogyan gondolkodnak a hallgatók az általuk utolsó helyre rangsorolt közösségről. Hiszen ezek az állítások arra vonatkoznak, hogy mit gondolnak a kitöltők arról, hogy a különböző közösségek helyzetét mi okozza, a közösség tagjai közül hányan próbálnak meg változtatni a helyzetükön, megérdemlik vagy sem a segítséget illetve segítséggel tudnak-e változtatni a kialakult helyzetükön.

A válaszadók rokonszenvi rangsora a szociálpedagógia célcsoportjaival kapcsolatban:

6.Diagram: Közösségek rokonszenvi rangsor eredménye

Az összesített eredmény alapján láthatjuk, hogy az adott közösséget milyen arányban tartották rokonszenvesnek a kutatásba bevontak. A diagramon azt tüntettem fel, hogy az adott célcsoportot, milyen százalékos eloszlásban tették az adott ranghelyre az alapján, hogy mennyire ítélték meg ellenszenvesnek. Ezen kívül azokat az értékeket tettem láthatóvá, ahol százalékos eredményben a legtöbben rangsorolták az adott közösséget. Ez alapján a következő rangsor alakult ki: 1. Hátrányos helyzetű gyermekek és családjaik (41%), 2. Gyermekotthonban nevelkedett fiatalok (41%), 3. Munkanélküliek (37%), 4. Kisebbséghez tartozó csoportok (32%), 5. Büntetés végrehajtási intézményben élő fiatalok (34%), 6. Droghasználók (33%), 7. Büntetett előéletűek (46%) és 8. Gyermekbántalmazók

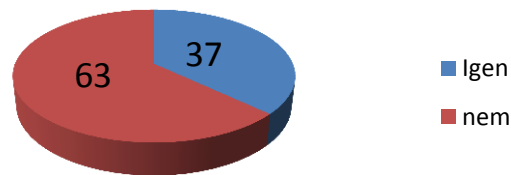
(89%). Az eredmények alapján elmondható, hogy a legrokonszenvesebb közösség a hátrányos helyzetű gyermekek és családjaik voltak és a legellenszenvesebb közösség pedig a gyermekbántalmazók. A válaszadók 41%-a első helyre, azaz a legrokonszenvesebb közösségnek rangsorolta a hátrányos helyzetű gyermekek és családjaikat. A gyermekbántalmazókat a válaszadók nagy többsége, 89%-a az utolsó, tehát a legellenszenvesebb közösségnek rangsorolta. A legtöbb közösségnél látszik a százalékos eredményből, hogy eloszlanak a válaszok illetve nem olyan kiugró eredménnyel kerültek a rangsorolt helyükre. Ezzel szemben a gyermekbántalmazók esetében elég egyértelműen a legellenszenvesebb, utolsó helyre került. A válaszadók az 5. helytől nem is tették előrébb ezt a közösséget, míg a többi közösség szinte mindegyik helyre került, csak valamelyik rangsorolt hely kiemelkedőbb volt a többi közül.

Összességében megállapítható az eredményekből, hogy az első három hely viszonylag megoszlott a hátrányos helyzetű gyermekek és családjaik, gyermekotthonban nevelkedett fiatalok és a munkanélküliek között. Alapvetően ezek voltak az első három helyen lévők, tehát a legrokonszenvesebb közösségek. A kisebbséghez tartozó csoportok, büntetés végrehajtási intézményben élő fiatalok és a droghasználók a rangsor tekintetében középen helyezkedtek el illetve ezek a közösségek is hasonló rangsorolásokat kaptak. Tehát ezek a közösségek leggyakrabban a 4. 5. és 6. helyen végeztek. A legvégére a 7. és 8. helyen pedig, a büntetett előéletűek és a gyermekbántalmazók kerültek elég kimagasló és egyértelmű eredménnyel, tehát ezek voltak a legellenszenvesebb közösségek. Láthatjuk az elméleti áttekintésben, hogy a szociálpedagógiáról gondolkodók milyen célcsoportot tekintettek elsődleges célcsoportjának a szociálpedagógiának. Elsődlegesen a fiatalok és azok családjai kerülnek előtérbe s a vizsgálatba bevontak őket tekintik, a legszimpatikusabbnak a felsorolt célcsoportok közül. A legellenszenvesebb célcsoport a gyermekbántalmazók voltak s az eredmény érdekes következtetésekre ad okot. A gyermekbántalmazás elszenvedői valóban a szociálpedagógia elsődleges célcsoportja, de az elutasítás az elkövetőnek szólt, mely a rendszerszemlélet alapján valóban a célcsoportéhoz tartozik, de nem elsődlegesen. Azaz az elszenvedővel inkább szimpatizálnak a válaszadók. Ezeket a válaszokat árnyalják a következő kérdésre adott válaszok.

A válaszadók negatív tapasztalata a legellenszenvesebb közösséggel:

7.Diagram: A kitöltők negatív tapasztalata a legellenszenvesebb közösséggel

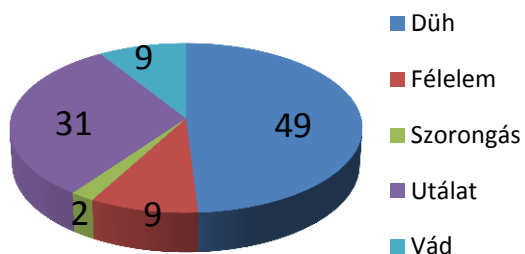
A kitöltők negatív tapasztalata (fő)

A válaszadók 63%-a, tehát a nagyobb többség azt válaszolta, hogy nem volt még negatív tapasztalata a számukra legellenszenvesebb közösséggel, ahogy ez az eredmény látható az 5. diagramon. A válaszadók 37%-nak pedig volt negatív tapasztalata az általuk választott legellenszenvesebb közösséggel. Ebből azt lehet következtetni, hogy az ellenszenv a többségnél, nem a negatív tapasztalatokból ered.

A legellenszenvesebb közösséggel kapcsolatos érzelmek:

8.Diagram: A válaszadók legellenszenvesebb közösséggel kapcsolatos érzelmei

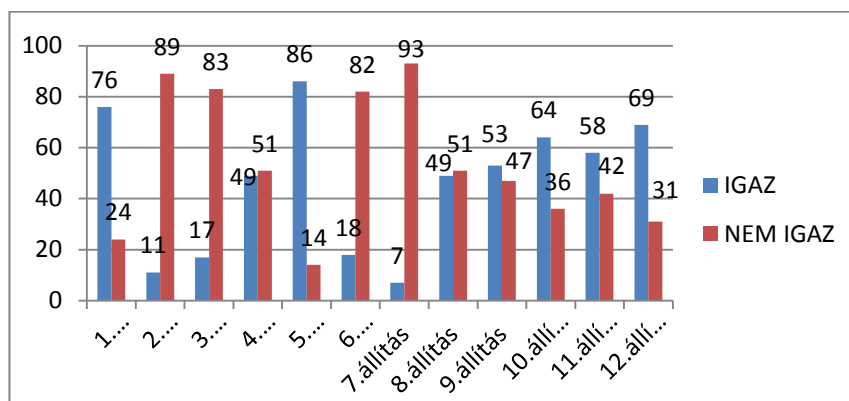
A válaszadók 49%-a tehát a kitöltők majdnem fele dühös az általuk rangsorolt közösségre. Második helyen szerepelt az utálat 31%-kal, harmadik helyen 9%-kal a félelem és a vád szerepel és utolsó helyen 2%-kal a szorongás. Tehát összességében a kitöltők nagy része dühös illetve utálja az általuk rangsorolt legellenszenvesebb közösséget.

A legellenszenvesebb (utolsó helyre rangsorolt) közösségekre vonatkozó állítások:

Miután láthattuk a különböző közösségek rokonszenvi megítélését, a hallgatók negatív tapasztalatát és érzéseit az általuk utolsó ranghelyre sorolt közösséggel kapcsolatban, nézzük meg, hogy hogyan gondolkodnak erről a csoportról. A következő

állítások a válaszadók által legellenszenvesebbnek tartott közösségekre vonatkoztak és az ezekre adott válaszok segítségével értelmezhető az, ahogyan az adott csoportról gondolkodnak. Az állítások arra vonatkoztak, hogy mit gondolnak a kitöltők arról, hogy a különböző közösségek helyzetét mi okozza, a közösség tagjai közül hányan próbálnak meg változtatni a helyzetükön, megérdemlik vagy sem a segítséget illetve segítséggel tudnak-e változtatni a kialakult helyzetükön.

9.Diagram: A legellenszenvesebb közösségekre vonatkozó állítások

A válaszadók nagy többsége, 76%-a gondolja úgy, hogy az általuk legellenszenvesebbnek tartott közösség tagjai, maguk tehetnek a saját helyzetük kialakulásáról (1. állítás). Csupán a kitöltők 24%-a gondolja azt, hogy nem ők tehetnek a helyzetük kialakulásáról. Ebből látszik az, hogy a legtöbben az önhibás szemléletet részesítik előnyben. Ezen kívül szintén a többség úgy gondolja, hogy nem a gazdasági válság és nem is a társadalom hibája az adott közösség helyzete. A lekérdezettek 89 és 83%-a gondolja úgy, hogy nem a gazdasági válságot és a társadalmat lehet a körülmények miatt hibáztatni (2. és 3. állítás). Arra az állításra, hogy egyikük se próbál meg kikerülni a helyzetéből, a lekérdezettek 49%-a egyetért, 51%-a pedig nem ért egyet (4. állítás). Látható az eredményből, hogy ennél az állításnál egyik válasz sem volt kiemelkedő. Ezzel ellentétben a többség egyet ért 86%-ban azzal, hogy a közösség tagjai közül csak kevesen próbálkoznak változtatni a helyzetükön illetve azzal az állítással 82%-ban nem értettek egyet, hogy a legtöbben igyekeznek kikerülni a helyzetükből, de nem tudnak (5. és 6. állítás). Azzal pedig egyértelműen 93%-ban nem értettek egyet, hogy önmaguktól is megoldják a helyzetüket illetve 64%-ban egyetértettek azzal, hogy nem akarnak változtatni a helyzetükön (7. és 10. állítás).

A következő állítások a válaszadók által legellenszenvesebbnek tartott közösségek segítségével kapcsolatos állítások voltak. Míg az előző állításoknak elég egyöntetűen

válaszoltak a hallgatók, tehát egyértelműen egyet értettek vagy nem az állításokkal, ezeknél az állításoknál már elég kiélezett eredmények születtek az egyetértés és egyet nem értésben. A hallgatók 49%-a gondolja úgy, hogy a közösség tagjai megérdemlik a segítséget és az 53%-a pedig úgy gondolja, hogy nem érdemli meg a segítséget (8. és 9. állítás). Ezen kívül a kitöltők 58%-a egyetért azzal, hogy preventív tevékenységgel megelőzhető lenne a helyzetük kialakulása, azonban a 42%-uk nem ért ezzel egyet (11. állítás). Emellett viszont az gondolják 69%-ban, hogy megfelelő segítséggel, tudnak változtatni a helyzetükön a közösség tagjai (12. állítás).

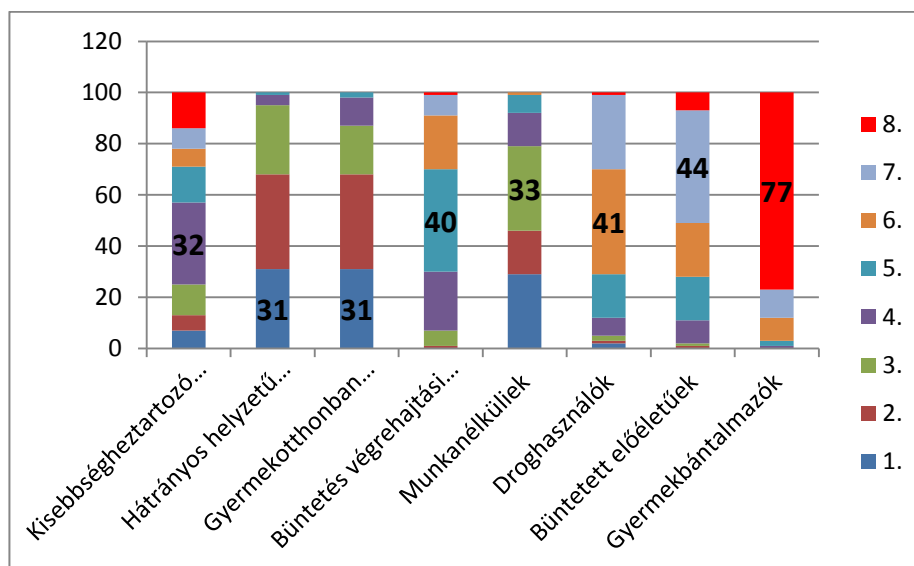
Összességében az eredmények alapján látszik, hogy a válaszadók többsége úgy gondolja, hogy az általuk legellenszenvesebbnek tartott közösség tagjai önhibájukból kifolyólag kerültek a saját helyzetükbe. Ebből is következik, hogy a többség nem ért egyet azzal, hogy a gazdasági válság vagy a társadalom hibája lenne az alábbi közösség helyzetének kialakulása mögött megbúvó ok, hanem a többség az önhibás szemlélettel azonosul. Ezen kívül egyértelmű, hogy a hallgatók úgy gondolják, hogy csak kevesen próbálnak változtatni a helyzetükön. Azzal kapcsolatban elég megoszló a vélemény, hogy megérdemli-e vagy sem a segítséget az adott közösség. Viszont az eredményekből látszik, hogy úgy gondolja a többség, hogy megfelelő segítséggel tudnak változtatni a helyzetükön a közösség tagjai. Ezek az eredmények is árnyalják a hallgatók előítéletességének eredményeit. Bár kevesebben voltak előítéletesek, de a fent bemutatott válaszok alapján láthatjuk az önhibás szemléletből, hogy sok esetben hibáztatják a helyzetük miatt a felsorolt célcsoportokat. Ez a gondolkodás megnehezíti azt, hogy megértsék az eltérő élethelyzetben lévő emberek sorsát, ami közelebb vihetné őket az elfogadáshoz. Azonban öröndetes az, hogy úgy ítélik meg, hogy segítségre van szükségük ahhoz, hogy kilábaljanak a célcsoporthoz tartozó személyek a problémás helyzetből. Ez erősíti a szociálpedagógia elfogadottságát, s a társadalmi létjogosultságát.

Együttlakási hajlandósággal kapcsolatos vélemények eredményei:

Ezután még a szociálpedagógiai célcsoportokra vonatkozó kérdőív résznél, a kitöltőknek rangsorolni kellett különböző közösségeket az alapján, hogy mely közösséggel és mellyel nem lalnának szívesen egy lakó környezetben. Azért volt szükség még egy rangsorolásra, mert így lehetőség nyílt a két rangsor eredmény összehasonlítására, s így további elemzés elvégzésére. Tehát össze tudom hasonlítani a rokonszenv alapján való illetve az egy lakókörnyezetben való élés alapján elkészített rangsorolást. Az eredmények

összehasonlításából láthatóvá válik, hogy ha arról van szó, hogy kikkel lakna szívesen és kikkel nem a kitöltő, az befolyásolja-e a rangsorolás eredményét.

10.Diagram: Közösségek rangsorolása lakókörnyezet alapján

A rangsor eleje szinte változatlan maradt, tehát az első három helyen a hátrányos helyzetű gyermekek és családjaik, gyermekotthonban nevelkedett fiatalok és a munkanélküliek voltak. Alapvetően ezek a közösségek szerepeltek az első és a harmadik hely között. Az előző rangsoroláshoz képest itt a hátrányos helyzetű gyermekek és családjaik illetve a gyermekotthonban nevelkedett fiatalok egyenlő arányban 31%-ban szerepeltek az első helyen. Ezután következett a munkanélküliek közössége, akiket a 3. helyre 33%-kal rangsoroltak. Az ezután rangsorolt közösségek helyzete nem tér el az előző rangsorolás eredményétől, csak kisebb százalékos eltérések vannak. A kisebbséghez tartozó közösségeket szintén a negyedik helyre rangsorolták a legtöbbször 32%-ban. Annyi eltérés van az előző rangsoroláshoz képest ennél a közösségnél, hogy növekedett az utolsó helyre való rangsorolások, de csak egy kis százalékkal. A kitöltők leggyakrabban az 5. helyre a büntetés végrehajtási intézményben élő fiatalokat rangsorolták, 40%-ban. A 6. helyre a leggyakrabban a droghasználók kerültek, 41%-ban. Az utolsó két helyet szintén a büntetett előéletűek és a gyermekek bántalmazói kapták. A válaszadók 44%-a a 7. helyre rangsorolta a büntetett előéletűeket és 77%-ban a 8. helyre a gyermekek bántalmazókat. Az eredményeket összegezve látszik, hogy nincs nagy eltérés a két rangsorolás között. Alapvetően a sorrend változatlan maradt, csak kis százalékos eltérések vannak. A látottak alapján azt lehet elmondani, hogy kicsit jobban eloszlottak a százalékok, mert kevés kitöltő változtatta csak meg a véleményét az által, hogy milyen közösségekkel lakna, vagy nem

lakna szívesen egy lakókörnyezetbe. Azonban a gyermekbántalmazók még így is kiemelkedően az utolsó helyen szerepelnek, hiszen a válaszadók 77%-a, ezt a közösséget tartja a legellenszenvesebbnek. Ezen felül pedig a kisebbségekhez tartozó közösségek esetén megnőtt a 8. helyre való rangsorolás a lakókörnyezet alapján.

Összegezve megtudhattuk, hogy a válaszadók, hogyan gondolkoznak a szociálpedagógia célcsoportjairól. Két rangsorolás után egyértelmű, hogy a legnagyobb ellenszenv a gyermekbántalmazókkal szemben van. Az is kiderült, hogy a válaszadók többségébe úgy alakul ki ez az ellenszenv, hogy nem is volt konkrétan negatív tapasztalata az adott közösséggel. Ezen kívül a válaszadók érzelmei az általuk választott ellenszenves közösséggel kapcsolatban, leggyakrabban a düh és az utálat. Az is kirajzolódott az eredményekből, hogy nagymértékben jelen van az önhibás szemléletmód, tehát úgy gondolják, hogy az adott közösség saját maga tehet a kialakult helyzetéről. Előkerült, mint a dologházak idejében az érdemesség és érdemtelenység kategória, hiszen elég megosztó volt a válaszadók között, hogy ezek a közösségek megérdemlik vagy sem a segítséget. Ezen kívül látszik, hogy úgy gondolják, hogy a legtöbben nem, csak kevesen akarnak változtatni a helyzetükön ezekben a közösségekben, viszont úgy gondolják, hogy megfelelő segítséggel tudnak változtatni.

III./4. A vizsgált személyek kialakult véleménye a szociálpedagógiáról

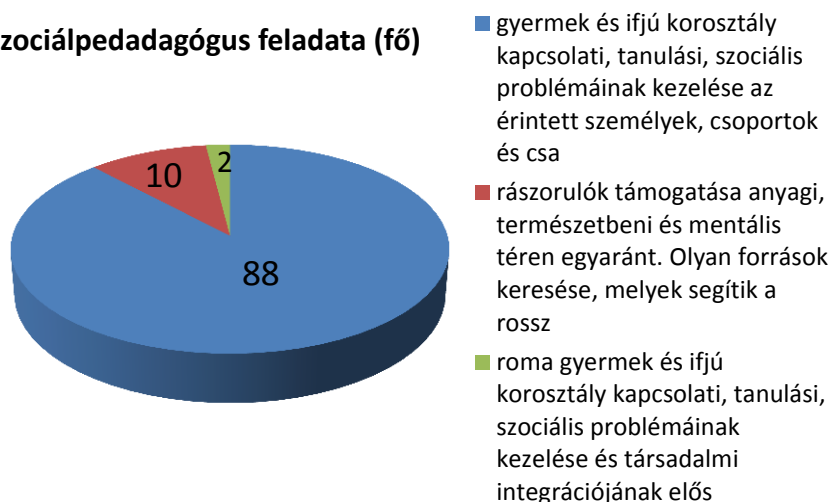
Miután megtudtuk, hogy a kutatásba bevont személyek hogyan vélekednek a szociálpedagógiával kapcsolatba hozható célcsoportokról s azt is mennyire előítéletesek, meg kellett vizsgálni azt, hogy mit tudnak a szociálpedagógiáról. A kérdések arra vonatkoztak, hogy tudják-e, hogy mi a feladata és hol dolgozhat egy szociálpedagógus, illetve a legvégén különböző állításokat pontoztak a hallgatók, amiből kiderül, hogy mi a véleményük erről a szakmáról.

A szociálpedagógia feladata:

A vizsgált személyeknek három lehetőség közül be kellett jelölni azt, hogy szerintük mi a szociálpedagógia feladata.

11.Diagram: Szociálpedagógus feladata

Szociálpedagógus feladata (fő)

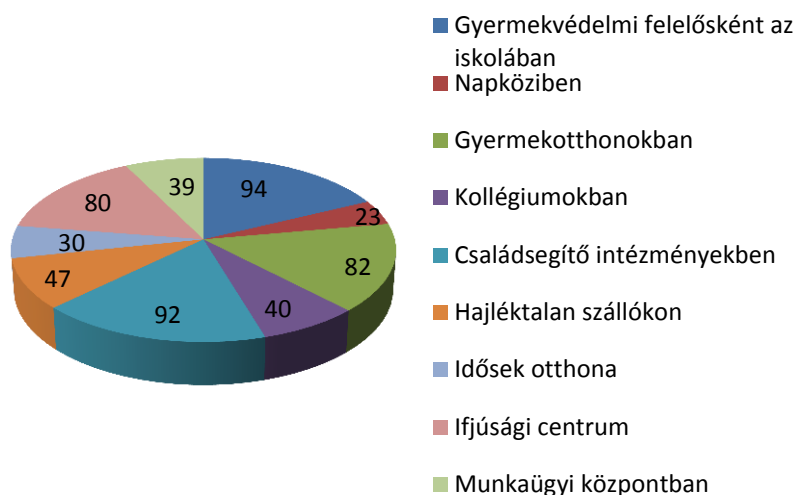

Erre a kérdésre a válaszadók 88%-a helyes választ jelölt. Csupán a kitöltők 12%-a nem jelölte be a helyes választ. Ebből a 12%-ból, 10% úgy gondolta, hogy a szociálpedagógus kifejezetten a rászorulókkal foglalkozik és őket támogatja valamilyen formában. A másik 2% pedig úgy gondolta, hogy a szociálpedagógiának konkrét és egyetlen célcsoportja a romák és a feladata őket segíteni és támogatni. Összességében tehát a válaszadók többsége tisztában van a szociálpedagógia célcsoportjával, feladatával és céljával. A kitöltőknek nagyon kis százaléka nem tudja csak, hogy pontosan mi a szociálpedagógia feladata.

Szociálpedagógus munkahelyi lehetőségei:

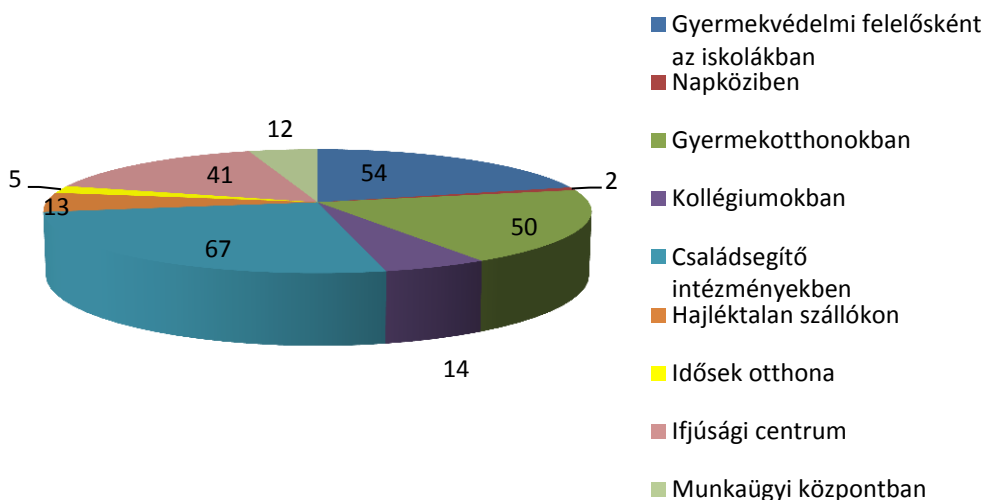
A tartalmi kérdés után, azzal is ellenőriztük a válaszadók tájékozottságát a szakmáról, hogy munkahelyek közül kellett választaniuk. A kitöltőknek be kellett jelölnie, hogy az adott lehetőségek közül, szerintük hol dolgozhat egy szociálpedagógus. Ennél a kérdésnél több választ is megengedtünk.

12.Diagram: Szociálpedagógus munkahelyi lehetőségei

Azt a munkakört, hogy gyermekvédelmi felelősként az iskolában, a válaszadók 94%-a bejelölte, tehát csupán 6% gondolta úgy, hogy nem. A napközit csupán a hallgatók 23%-a jelölte be. A gyermekotthont, mint munkahelyt az esetek 82%-ban bejelölték. A kitöltők 40%-a gondolta úgy, hogy kollégiumokban dolgozhat egy szociálpedagógus. A családsegítő intézményt 92%-ban és a hajléktalanszállót 47%-ban jelölték. Legvégül a válaszadók 30%-a jelölte be az idősek otthonát, az ifjúsági centrumot 80%-ban és a munkaügyi központot 39%-ban. Összességében a kitöltők a leggyakrabban a gyermekvédelmi felelőst, gyermekotthont, családsegítő intézményt és az ifjúsági centrumot jelölték. A többi lehetőségre a hallgatók fele sem jelölte be, mint lehetséges szociálpedagógusi munkahelyet. Ezek a válaszok összhangban vannak a fent már bemutatott célcsoportokkal kapcsolatos válaszokkal, hiszen a fiatalokkal, gyermekekkel foglalkozó munkahelyek kerülnek előtérbe, csak úgy mint a célcsoportok megjelölésénél is. Ezek az eredmények a hallgatók tájékozottságáról árulkodnak, azaz van tudásuk a szociálpedagógiáról. Ezután a válaszadóknak az előző kérdésnél általuk bejelölt munkahelyek közül kellett hármat kiválasztani, melyet a legjellemzőbbnek gondoltak.

13.Diagram: A hallgatók által legjellemzőbbnek gondolt szociálpedagógusi munkahelyek

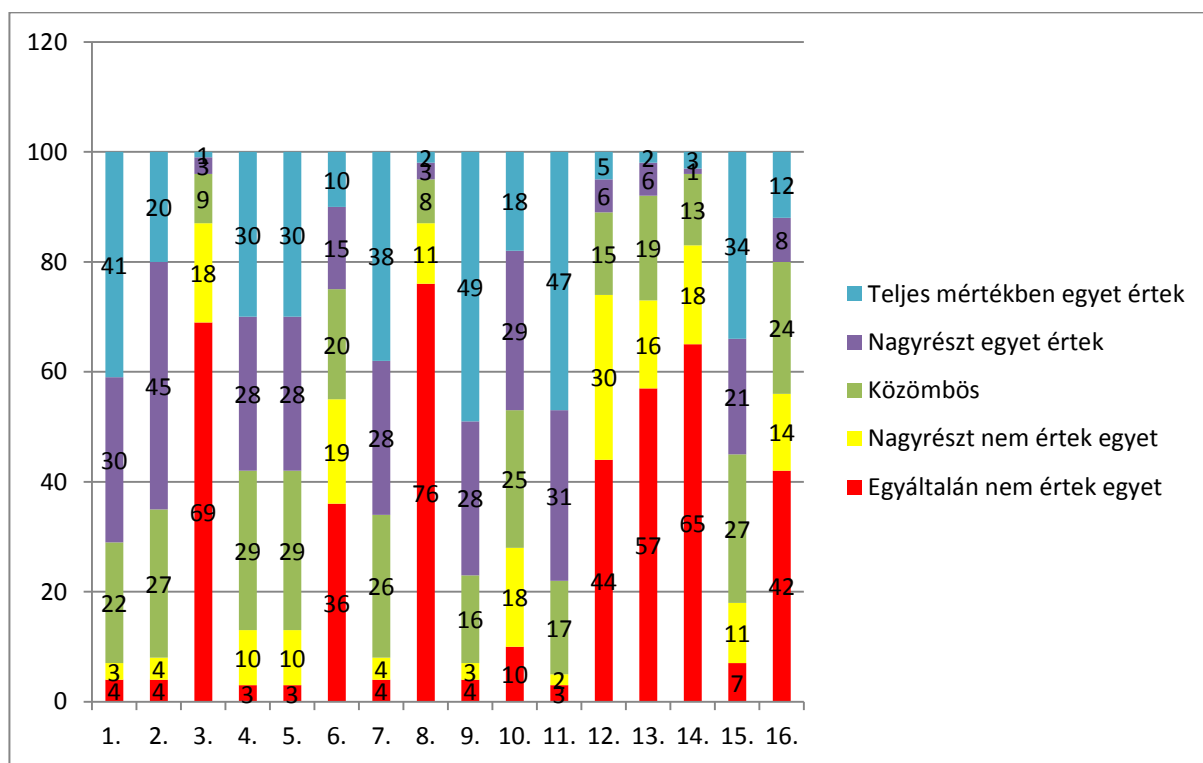

A választási lehetőségek közül négy volt, ami a leginkább kiemelkedett. A legtöbbször a családsegítő intézmény szerepelt összesen 67-szer, ezután a gyermekevédelmi felelősként az iskolákban következett, amit 54-szer írtak, majd harmadik helyen 50 alkalommal írták a gyermekeotthont. Ezután az ifjúsági centrum következett, kicsit lemaradva az előzőekhez képest, de még így is kiemelkedően 41-szer írták a válaszadók. A többi lehetőséget lényegesen kevesebbszer írták a hallgatók. A kollégiumot 14-szer, a hajléktalan szállót 13-szor, a munkaügyi központot 12-szer, az idősek otthonát 8-szor és végül a napközit 2-szer írták. Tehát összességében a hallgatók a legjellemzőbb munkahelynek illetve munkakörnek a családsegítő intézményt, gyermekevédelmi felelősként az iskolában, gyermekeotthont és ifjúsági centrumot gondolják.

Szociálpedagógiára vonatkozó állítások:

A hallgatók különböző szociálpedagógiára vonatkozó állításokat értékelték 5 fokú skálán. A kitöltők által adott válaszokat külön állításonként mutatom be, hogy az eredmények láthatóbbá váljanak. Tehát mind a 16 állításra adott választ külön részletesen fogom bemutatni.

14.Diagram: Szociálpedagógiára vonatkozó állítások

1. Fontosnak tartom a szociálpedagógusok munkáját

A vizsgált személyek 41%-a fontosnak tartja a szociálpedagógusok munkáját. Ezen kívül 30%-ban nagyrészt egyet értettek ezzel az állítással és a válaszadók 22%-nak pedig közömbös a szociálpedagógia fontossága. Tehát összegezve inkább fontosnak tartják a szociálpedagógia munkáját, mint nem.

2. A szociálpedagógia módszertani elemei meghatározzák, hogy mennyire sikeresen tud más embereken segíteni a szociálpedagógus

A hallgatók 45%-a, tehát majdnem a fele nagyrészt egyet ért azzal, hogy a szak módszertani elemei meghatározzák a szakember sikeres munkáját. Emellett 27% volt a közömbös válasz és 20% volt, akik teljes mértékben egyet értettek az állítással.

3. Nem tudom elfogadni, hogy a szociálpedagógusok droghasználókkal dolgoznak

A hallgatók többsége 69%-a egyáltalán nem ért egyet azzal, hogy nem lehet elfogadni azt, ha egy szociálpedagógus droghasználóval foglalkozik.

4. A szociálpedagógusok ugyanúgy megküzdnek a tudásért, mint más szakokon

A válaszadók 62%-a, tehát a többség teljes mértékben egyetért azzal, hogy a szociálpedagógia szakon ugyanúgy megküzdnek a tudásért, mint más szakokon.

5. Tisztellem a szociálpedagógusokat, mert munkanélküliekkel foglalkoznak

Azzal az állítással, hogy tisztellem a szociálpedagógusokat, mert munkanélküliekkel foglalkoznak, a hallgatók 30%-a teljesen egyetért, 29%-a közömbös és 28%-a nagyrészt egyet ért. Alapvetően tehát inkább egyetértének, ezzel az állítással, azonban látszik, hogy itt jobban eloszlanak az arányok.

6. Számomra közömbös a szociálpedagógia feladata

A kitöltők 36%-nak egyáltalán nem közömbös a szociálpedagógia feladata, 19% nagyrészt nem ért egyet ezzel, 20% semleges választ adott, 15%-uk nagyrészt egyet ért és a 10%-a pedig teljesen közömbösnek tartja. A százalékokból látszik, hogy erre az állításra adott válasz eléggé megosztotta a hallgatók véleményét.

7. Tisztellem a szociálpedagógusokat, mert büntetés végrehajtási intézményben élő fiatalokkal foglalkoznak

A vizsgált személyek 38%-ban tisztelik a szociálpedagógusokat, mert büntetés végrehajtási intézményben élő fiatalokkal foglalkoznak és 28%-uk nagyrészt egyetért ezzel az állítással. Tehát összességében tisztelik ezért a szociálpedagógusokat.

8. Főlölesleges a szociálpedagógia feladata a társadalomban

A hallgatók kimagaslóan, 76%-ban egyáltalán nem értenek egyet azzal, hogy főlölesleges a szociálpedagógia feladata a társadalomban.

9. Tisztellem a szociálpedagógusokat, mert hátrányos helyzetű gyermekekkel és családjaikkal foglalkoznak

A következő állítással 49 %-ban teljes mértékben egyet értettek az állítással és 28%-ban nagyrészt, miszerint tisztelik a szociálpedagógusokat, mert hátrányos helyzetű gyermekek és családjaikkal foglalkoznak.

10. Mivel a szociálpedagógus emberekkel foglalkozik, így nehéz elsajátítani azokat a módszereket, melyek elősegítik azt, hogy hatékonyan dolgozzanak.

A kitöltők válasza elég megosztó azzal kapcsolatban, hogy nehéz elsajátítani módszereket, amik hatékonyabbá teszik az emberekkel való munkát. Nagyrészt egyetért a válaszadók 29%-a, semleges választ adott a 25%-a, egyformán 18% azoknak a száma, akik teljes mértékben illetve nagyrészt nem értenek egyet az állítással és 10% az, aki egyáltalán nem ért ezzel egyet.

11. Tisztelem a szociálpedagógusokat, mert gyermekotthonban nevelkedett fiatalokkal foglalkoznak.

Tisztelik a kitöltők 47%-a a szociálpedagógusokat, mert gyermekotthonban nevelkedett fiatalokkal foglalkoznak és 31%-ban pedig nagyrészt egyetértenek ezzel. Tehát nagymértékben pozitívuma a szociálpedagógiának, hogy ezek a fiatalok is a célcsoportja.

12. A szociálpedagógusok pátyolgtják az embereket, de nem tudnak segíteni.

A hallgatók 44%-a egyáltalán nem ért egyet azzal, hogy a szociálpedagógusok csak pátyolgtják az embereket, de nem tudnak segíteni rajtuk és 30%-a pedig nagyrészt nem ért egyet ezzel. Összességében ez alapján a hallgatók inkább nem értenek ezzel egyet.

13. Nem tudom elfogadni, hogy a szociálpedagógusok büntetett előéletűekkel foglalkoznak.

A válaszadók több mint fele (57%-a), egyáltalán nem ért egyet azzal az állítással, hogy nem tudom elfogadni, hogy a szociálpedagógusok büntetett előéletűekkel foglalkoznak.

14. A szociálpedagógusok a képzés során csak játszanak

Azzal az állítással, hogy a szociálpedagógusok a képzés során csak játszanak, a kitöltők 65%-a egyáltalán nem ért egyet, tehát a többség gondolja így.

15. Tisztelem a szociálpedagógusokat, mert kisebbséghez tartozó csoportokkal foglalkoznak.

A hallgatók 34%-a teljes mértékben és a 21%-a nagyrészt egyetért azzal az állítással, hogy tisztelem a szociálpedagógusokat, mert kisebbségekhez tartozó csoportokkal foglalkoznak. Alapvetően ez által a hallgatók kicsivel több, mint fele egyet ért ezzel, 27%-uk közömbös és 18%-uk nem ért egyet ezzel.

16. Nem tudom elfogadni, hogy a szociálpedagógusok gyermekbántalmazókkal foglalkoznak.

Az utolsó állítás a következő volt: nem tudom elfogadni, hogy a szociálpedagógusok gyermekbántalmazókkal foglalkoznak. Ezzel az állítással a kitöltők 42%-a egyáltalán nem ért egyet, 14%-a nagyrészt nem ért egyet, 24%-a közömbös, 8%-a nagyrészt egyet ért és 12 % teljes mértékben egyet ért.

Az eredményeket összegezve azt a következtetést lehet levonni, hogy a szociálpedagógiával kapcsolatban inkább pozitív a vélemény a hallgatók körében, mint negatív. A vizsgált személyek többsége fontosnak tartja a szociálpedagógusok munkáját. Ezen kívül a többség nem tesz különbséget a szociálpedagógia és más szakok elvégzésének nehézsége tekintetében. Nem gondolják, hogy a képzés során csak játszanak a szociálpedagógusok, egyetértenek azzal, hogy ugyanúgy megküzdnek a tudásért, mint más szakon illetve a válaszok alapján az látszik, hogy nem értenek egyet azzal, hogy a szociálpedagógusok csak pátyolgatják az embereket, de nem tudnak segíteni. A szociálpedagógiával kapcsolatos véleményeket, pedig nem befolyásolják a szociálpedagógia célcsoportjával kapcsolatos vélemények.

IV. Hipotézisek és igazolása és összefüggések bemutatása

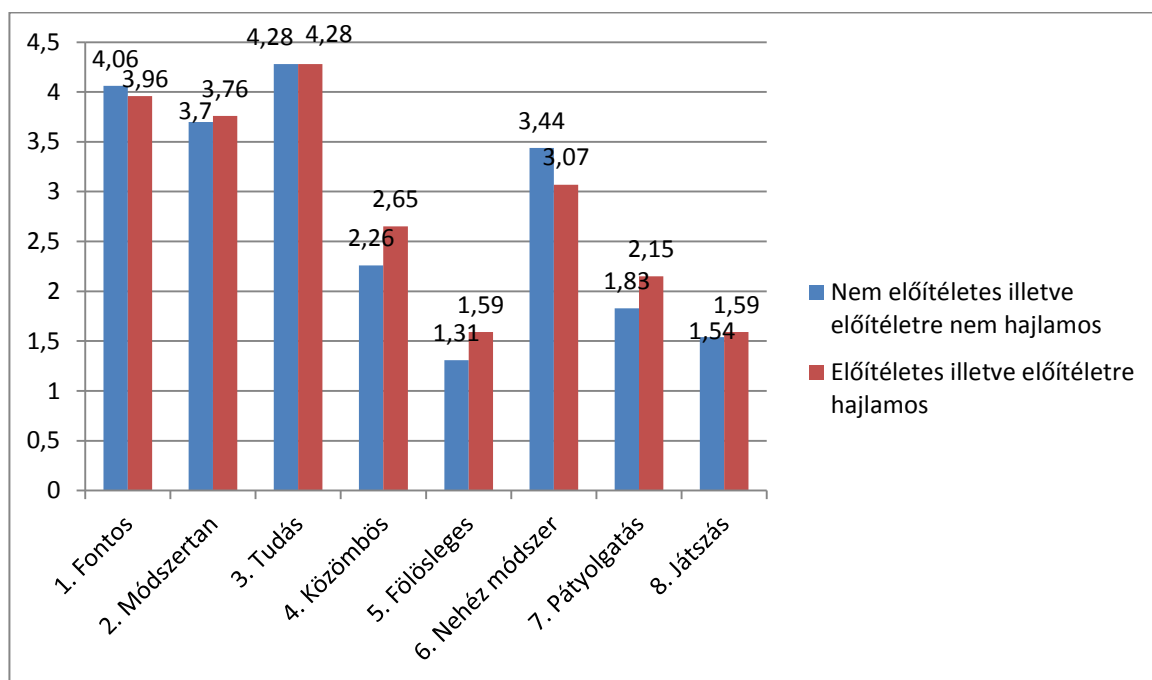
1. hipotézis: Az előítéletes hallgatók között nagyobb arányban van jelen előítéletesség, a szociálpedagógiával szemben

A hipotézis vizsgálatát azzal kezdem, hogy bemutatom, hogy a vizsgált személyek mit tudnak a szociálpedagógiáról, tehát milyen tudás birtokában véleményezik a későbbiekben a szociálpedagógiát. Ahogy azt a kérdések elemzésénél már leírtam, a hallgatók nagy többsége, pontosan a 88%-a a megfelelően jelölte be a szociálpedagógia feladatát és ez azt jelenti, hogy a legtöbben pontos információkkal rendelkeznek ez ügyben. Alapvetően ebben az esetben nem lehet ok az előítéletességre az információ hiánya, mert a nagy többség megfelelő információval rendelkezik. A kérdések elemzésénél az is kiderült, hogy a kitöltők által legjobban ismert és legjellemzőbbnek gondolt munkahelyek illetve munkakörök a gyermekvédelmi felelős az iskolákban, gyermekotthon, családsegítő intézmény és az ifjúsági centrum. Az összes többi csak elenyésző százalékban jelölték be. Ebből az látható, hogy a hallgatók ismerete leszűkül négy munkahelyre és munkakörre, tehát a legtöbben nincsenek pontosan tisztában azzal, hogy milyen helyeken és munkakörben dolgozhat egy szociálpedagógus. Összességében tehát a kitöltők többsége tisztában van a szociálpedagógia feladatával, azonban a munkahelyek és munkakörök tekintetében nem.

A hipotézis vizsgálatát azzal szükséges folytatni, hogy a válaszadók hogyan értékelték a szociálpedagógiára vonatkozó állításokat. Csak azokat az állításokat vettem figyelembe ennél a résznél, amelyek konkrétan a szociálpedagógiára vonatkoznak és nem

szerepeltek az állításokba szociálpedagógiai célcsoportok. Ezeket az állításokat pedig úgy vizsgáltam meg, hogy összehasonlítottam a nem előítéletes és előítéletes hallgatók válaszait az adott állításokra egy T próba segítségével, így megvizsgáltam, hogy másképp értékelik-e a szociálpedagógiát az előítéletes hallgatók, mint a nem előítéletes hallgatók.

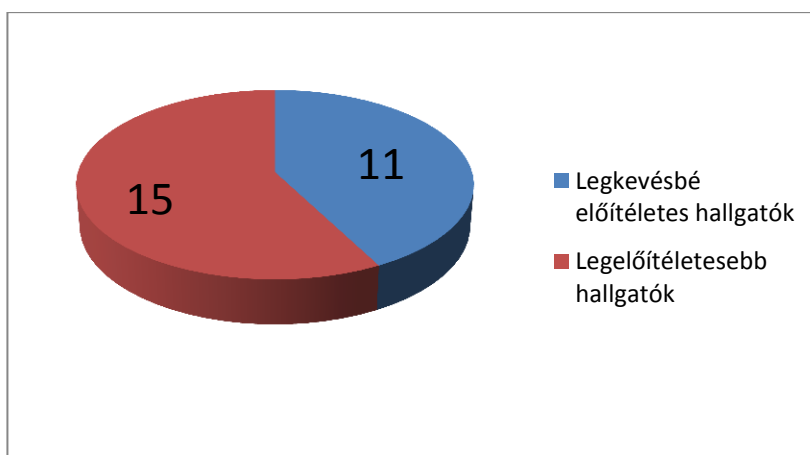
15.Diagram: Előítéletes és nem előítéletes hallgatók véleménye a szociálpedagógiáról

Az első állítás az volt, hogy fontosnak tartom a szociálpedagógusok munkáját. A nem előítéletesek átlagban a négyest, az előítéletesek pedig a hármat jelölték. Tehát ezzel az állítással nagyrészt egyet értettek a nem előítéletesek, míg az előítéletesek semlegesek álltak az állításhoz, habár elég közel álltak 3,96-tal a másik csoport válaszához. Itt a különbség csupán egy tizednyi volt. A második állítás a következő volt: a szociálpedagógia módszertani elemei meghatározzák, hogy mennyire sikeresen tud más embereken segíteni a szociálpedagógus. Ennél az állításnál a két csoport átlagban majdnem ugyanazt a választ jelölte, csupán 6 századnyi eltérés volt. Az harmadik állításnál, miszerint a szociálpedagógusok ugyanúgy megküzdnek a tudásért, mint más szakokon, az előítéletes és a nem előítéletes hallgatók egyformán értékelték. Mindkét kategóriában az átlag szerint, nagyrészt egyet értettek az állítással, tehát nem volt különbség. A negyedik állításnál sem volt nagy különbség a két kategória átlageredménye között. Mindkét kategóriában átlagosan a kettést jelölték, tehát nagyrészt nem értettek egyet azzal, hogy számomra közömbös a szociálpedagógia feladata. Mindössze négytizednyi különbség volt a két

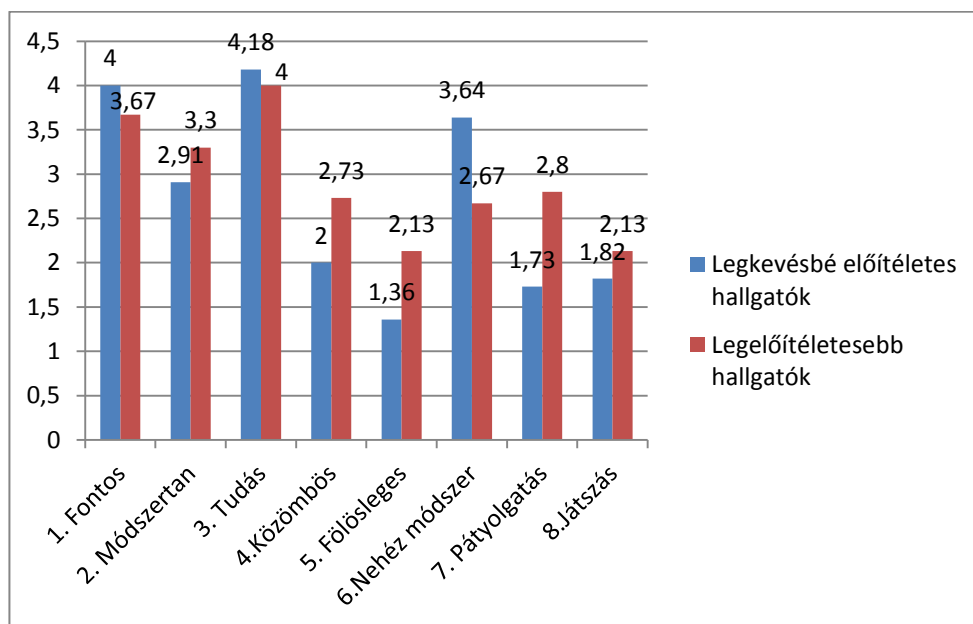
csoport válaszáinak átlaga között. A főleg a szociálpedagógia feladata (5. állítás) a társadalomban állításnál az előítéletes és a nem előítéletes csoport is átlagban az egyest jelölte, tehát teljesen nem értettek egyet az állítással. A hatodik állítással, ami a következő volt: mivel a szociálpedagógus emberekkel foglalkozik, így nehéz elsajátítani azokat a módszereket, melyek elősegítik azt, hogy hatékonyan dolgozzanak, a két csoport szintén egyforma választ adott. Az előítéletes és a nem előítéletes hallgatók is átlagban a közömbös választ adták az állítással kapcsolatban. A két csoport válasza között csupán négy tizedes különbség volt, ami nem olyan nagymértékű. A nem előítéletes hallgatók a hetedik állításra átlagosan az egyest jelölték, tehát teljes mértékben nem értettek egyet azzal, hogy a szociálpedagógusok csak pátyolgatják az embereket, de nem tudnak segíteni. Az előítéletes hallgatók átlagban a kettést jelölték, tehát nagyrészt nem értettek egyet ezzel az állítással. Ebben az esetben lehet, hogy két külön válaszkategória jelent meg a két csoportnál, viszont az eltérés itt sem magas, hiszen csak háromtizednyi különbség jelent meg. Az utolsó 8. állítás a következő volt: A szociálpedagógusok a képzés során csak játszanak. Erre az állításra mindkét csoport átlagban az egyes választ jelölte, tehát mindkét csoport teljes mértékben nem ért egyet az állítással. Ennél az állításnál is minimális egytizednyi különbség volt a két csoport válasza között. Ezután a különböző állítások szignifikancia mértékét néztem meg (2. számú melléklet), viszont egyiknél sem volt az érték 0,05 alatt, tehát ez is azt bizonyítja, hogy nincs összefüggés abban, hogy az előítéletes hallgatók negatívabban értékelnék a szociálpedagógiát. Mivel egyik állításnál sem volt összefüggés, ezért kiválogattam a legelőítéletesebb illetve a legkevésbé előítéletes hallgatókat, majd az ő válaszaikat hasonlítottam össze.

16.Diagram: Legelőítéletesebb és legkevésbé előítéletes hallgatók

A fenti diagramból látható, hogy a 100 vizsgált személy közül 11 hallgató a legkevésbé előítéletes és 15 fő pedig a legelőítéletesebb. Úgy válogattam le, hogy kik a legelőítéletesebbek és kik azok, akik a legkevésbé, hogy az F-skálára adott válaszok eredményeiből megnéztem, akiknek -20 alatti és 20 fölötti az eredményük. Ezután pedig megnéztem ezen hallgatóknak a szociálpedagógiára vonatkozó állításait.

17.Diagram: Legkevésbé és legelőítéletesebb hallgatók véleménye a szociálpedagógiáról

Ebből a diagramból már látható, hogy ebben az esetben a két csoport között nagyobb eltérések vannak. Az is látható, hogy a legtöbb állítás esetében a legkevésbé előítéletes hallgatók átlagban pozitívabban értékelték, mint a legelőítéletesebb hallgatók. Azonban az is észrevehető, hogy alapvetően nem értékelik negatívabban a szociálpedagógiát a legelőítéletesebb hallgatók, hiszen a harmadik állításnál is látható, hogy nagyrészt egyet értenek azzal, hogy a szociálpedagógusok ugyanúgy megküzdnek a tudásért, mint más szakokon. Ezen kívül inkább közömbös számukra a szociálpedagógia, azonban nem értenek egyet azzal, hogy fölösleges lenne, illetve nem gondolják, hogy a szociálpedagógusok a képzés során csak játszanak, vagy csak pátyolgatják az embereket, de nem tudnak segíteni.

18. ábra: Legelőítéletesebb és legkevésbé előítéletes hallgatók véleménye a szociálpedagógiáról (T-próba)

Szociálpedagógiára vonatkozó állítások	Szignifikancia
Fontosnak tartom a szociálpedagógusok munkáját.	0,564
A szociálpedagógia módszertani elemei meghatározzák, hogy mennyire sikeresen tud más embereken segíteni a szociálpedagógus.	0,149
A szociálpedagógusok ugyanúgy megküzdnek a tudásért, mint más szakokon.	0,753
Számomra közömbös a szociálpedagógia feladata.	0,217
Főlöszleges a szociálpedagógia feladata	0,217
Mivel a szociálpedagógus emberekkel foglalkozik, így nehéz elsajátítani azokat a módszereket, melyek elősegítik azt, hogy hatékonyan dolgozzanak	0,077
A szociálpedagógusok pátyolgtják az embereket, de nem tudnak segíteni	0,043
A szociálpedagógusok a képzés során csak játszanak	0,577

A T-próba eredménye csak egy állításnál mutat összefüggést, mégpedig annál az állításnál, hogy a szociálpedagógusok csak pátyolgtják az embereket, de nem tudnak segíteni. A diagramon látható is, hogy a legkevésbé előítéletes hallgatók átlagban teljesen nem értenek egyet az állítással, a legelőítéletesebb hallgatók pedig átlagban nagyrészt nem értenek egyet az állítással, azonban az ő átlageredményük megközelítette a semleges választ. Tehát ennél az állításnál van összefüggés abban, hogy a legelőítéletesebb hallgatók negatívabban értékelnek. Azonban azt gondolom, hogy mivel átlagban a semleges választ közelítették meg, tehát nem gondolják azt, hogy a szociálpedagógusok csak pátyolgtanak, de nem tudnak segíteni, de nem is értenek egyet az állítással.

Alapvetően a fenti eredményekből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a vizsgált személyek többsége úgy alkot véleményt a szociálpedagógiáról, hogy tisztában van a szociálpedagógia feladatával, és ha nem is pontosan, de nagyjából tisztában van a szakma munkahelyi illetve munkaköri lehetőségeivel. Továbbá az előítéletesek és a nem előítéletesek véleménye a szociálpedagógiáról nem mutat jelentős eltéréseket. A legkevésbé és legelőítéletesebb hallgatók véleménye között nagyobb eltérések mutatkoznak, azonban ez nem befolyásolja a hipotézis eredményét, hiszen nem értékelik sokkal negatívabban a szociálpedagógiát a legelőítéletesebb hallgatók sem. Ezen kívül az eredmények alapján elmondható, hogy a hallgatók véleménye inkább pozitív ezzel a szakmával kapcsolatban. A válaszok alapján a vizsgált személyek úgy gondolják, hogy ezen a szakon ugyanúgy megküzdnek a tudásért, mint más szakon és nem csak játszanak a képzés során illetve inkább fontosnak tartják a szociálpedagógusok munkáját, mint

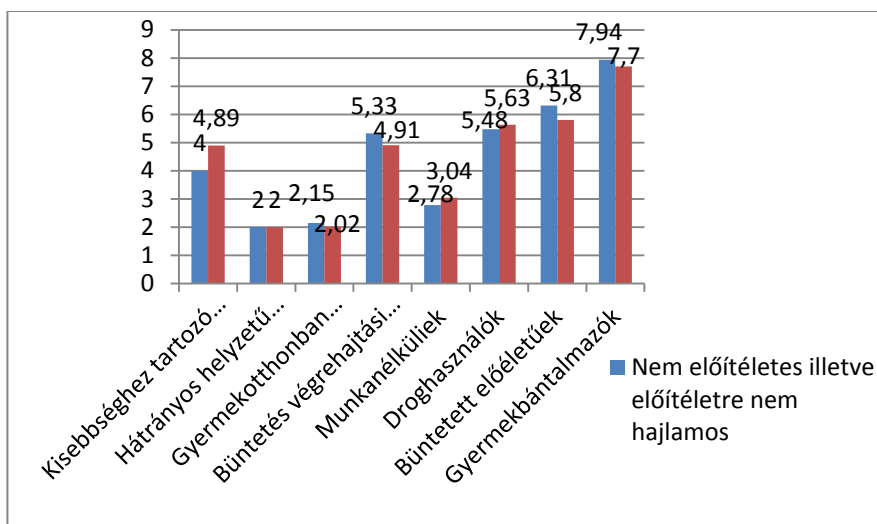
fölöslegesnek. Ezen felül úgy gondolják, hogy a szociálpedagógusok nem csak pátyolgatják az embereket, hanem segíteni is tudnak. Összegezve az eredményeket a kutatásnak ez a hipotézise megdőlt.

2. hipotézis: A szociálpedagógiával szembeni előítéletesség összefüggésben van a vizsgált személy tapasztalataival, mely a szociálpedagógiai célcsoportjaival kapcsolatos negatív tapasztalatokból erednek.

A vizsgálat eredményeiből látható, hogy a kitöltők többsége a gyermekbántalmazókat tartja a legellenszenvesebbnek a szociálpedagógiai célcsoportjaival kapcsolatos közösségek között. Mindkét rangsoroláshoz elég magas százalékban az utolsó helyre került ez a közösség (6-os és 10-es diagram). Az eredményekből (8. diagram) az is kiderült, hogy a vizsgált személyek majdnem fele, azaz a 49%-a dühöt és 31%-a utálatot érez az általuk utolsó helyre rangsorolt közösség felé. Ezen kívül a válaszadók 63%-nak nem volt még negatív tapasztalata a fent említett közösséggel (7. diagram). Ebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a vizsgált személyek 63%-a, tehát több mint fele nem a negatív tapasztalata alapján rangsorolt egy közösséget az utolsó helyre. Az utolsó ranghelyre sorolt közösséggel kapcsolatos állításokból (9. diagram) pedig kiderült, hogy a hallgatók úgy gondolják, hogy a közösség tagjai önhibájukból vannak a jelenlegi helyzetükbe, csak kevesen próbálnak ezen változtatni illetve megoszlik a vélemény azzal kapcsolatban, hogy megérdemlik-e a segítséget. Ennél a hipotézisnél még fontos figyelembe venni a kérdőív utolsó részében szereplő állításokra adott válaszokat, amelyekben célcsoportok szerepeltek. Az eredményeket (14. diagram) tekintve látható, hogy a kitöltők inkább tisztelik a szociálpedagógusokat és elfogadóak azzal kapcsolatban, amilyen célcsoportokkal foglalkoznak. A hallgatók 69%-a, 57%-a, 56%-a nem ért egyet azzal, hogy nem elfogadható az, hogy a szociálpedagógusok droghasználókkal, büntetett előéletűekkel és gyermekbántalmazókkal foglalkoznak. A kitöltők 58%-a, 66%-a, 47%-a, 78%-a, és 55%-a tiszteli a szociálpedagógusokat azért, mert munkanélküliekkel, büntetés végrehajtási intézményben élő fiatalokkal, hátrányos helyzetű gyermekekkel és családjaikkal, gyermekotthonban nevelkedett fiatalokkal valamint kisebbséghez tartozó csoportokkal foglalkoznak. Azoknál az állításoknál egyértelműen pozitív a viszonyulása a hallgatóknak, amelyekben olyan közösségek szerepeltek, akik a rangsorolásba is elől helyezkedtek el, tehát rokonszenvesek. Azonban a végére sorolt közösségek sem hatnak negatívan a szociálpedagógiával kapcsolatban kialakult véleményekre.

A százalékos megoszlások bemutatása után statisztikai számítások segítségével kerestem összefüggéseket. T próbával megvizsgáltam, hogy a különböző közösségeket, hogy rangsorolták az előítéletes és nem előítéletes hallgatók.

19.Diagram: Előítéletes és nem előítéletes hallgatók közösség rangsorolása

Az összesített eredményből láthatóvá vált, hogy átlagban hasonlóan rangsorolták a különböző közösségeket az előítéletes és a nem előítéletes hallgatók. A hátrányos helyzetű gyermekek és családjaikat egyformán átlagban a második helyre tette mindkét csoport. A gyermekotthonban nevelkedett fiatalokat átlagban szintén a második helyre rangsorolta mindkét csoport, nagyon kis eltéréssel. A munkanélküliek közösségénél a nem előítéletes hallgatók rangsorolásának átlaga 2,78, tehát már majdnem a harmadik hely, illetve az előítéletes hallgatók rangsorolásának átlaga 3,04. Alapvetően ennél a közösségnél sem volt nagy különbség a rangsorolásban. A nem előítéletes hallgatók csoportja átlagban a negyedik helyre rangsorolta a kisebbségekhez tartozó csoportokat. Az előítéletes hallgatók rangsorolásának átlaga viszont 4,89, tehát majdnem 9 tizednyi a különbség a két csoport rangsorolása között. A büntetés végrehajtási intézményben élő fiatalok közösségénél az előítéletes hallgatók rangsorolásának átlaga 4,91 és a nem előítéletes hallgatóké pedig 5,33. A droghasználók közösségének rangsorolásánál csak 1,5 tizednyi eltérés volt az előítéletes és a nem előítéletes hallgatók között. A büntetett előéletűek rangsorolásánál már 5 tizednyi volt a különbség, hiszen az előítéletes hallgatók rangsorolásának átlaga 5,8, a nem előítéleteseké pedig 6,31. Végül a gyermekbántalmazók esetén az előítéletes hallgatók rangsorolásának átlaga 7,7 a nem előítéleteseké pedig 7,94. Számomra érdekes eredmény az, hogy csak három közösség esetén rangsorolták hátrébb az előítéletes hallgatók. A munkanélküliek, droghasználók és kisebbségek esetén volt ez látható, de csak a

kisebbségekhez tartozó közösségeknél volt jelentős eltérés az előítéletes és nem előítéletes hallgatók rangsorolásában.

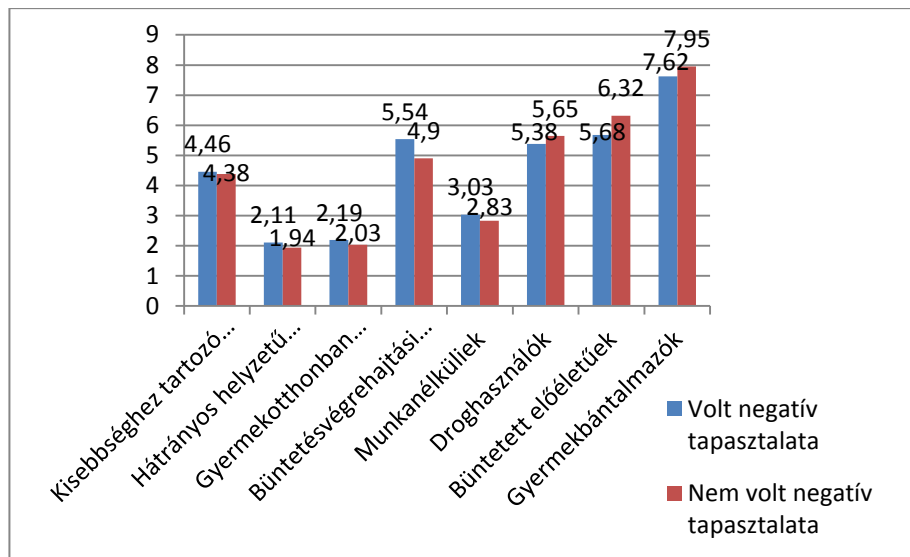
20.Ábra: Előítéletes és nem előítéletes hallgatók közösség rangsorolása (T-próba szignifikancia)

Közösségek	Szignifikancia
Kisebbségekhez tartozó közösségek	0,015
Hátrányos helyzetű gyermekek és családjaik	1
Gyermekotthonban nevelkedett fiatalok	0,573
Büntetés végrehajtási intézményben élő fiatalok	0,072
Munkanélküliek	0,301
Droghasználók	0,563
Büntetett előéletűek	0,035
Gyermekebántalmazók	0,029

A T próba szignifikancia eredményében is látható, hogy csak három közösség esetében jelzett összefüggést. A kisebbségekhez tartozó közösségeknél a szignifikancia szint 0,015, a büntetett előéletűeknél a szint 0,035 és a gyermekbántalmazóknál a szint 0,029. Azonban ahogy fentebb is írtam, csak a kisebbséghez tartozó közösségeket rangsorolták hátrébb az előítéletes hallgatók. Hazánkban a kisebbségekkel szembeni negatív attitűd jelen van. A vizsgálati minta egészét vizsgálva ez nem jelent meg, azonban az előítéletesebb válaszadók leválogatása után már jól látszott az összefüggés. Aki előítéletes az a kisebbségekkel szembeni válaszában volt előítéletesebb, azaz a kutatás, hozta az országra jellemezhető adatokat. Összességében látható, hogy a legtöbb közösség esetében nem az előítéletes és arra hajlamos hallgatók rangsorolták a közösségeket hátrébb, hanem a nem előítéletes illetve arra nem hajlamos hallgatók. Azaz árnyaltabb a kép az előítéletesség vizsgálatának eredményeit tekintve, hiszen a nem előítéletesnek mondható válaszadók, a közösségekkel szemben inkább az előítéletesekre jellemző válaszokat adták. Azonban kiemelném azt, hogy a kisebbségekhez tartozó közösségekkel kapcsolatban látható az eredmények alapján, hogy az előítéletesség jobban megjelenik. Tehát a kutatás eredményeiben megjelenik az, amit az előítélet című fejezetben több résznél is megjelent, hogy általában a kisebbségekkel szemben van a legtöbb előítélet.

Mivel a legtöbb esetben nem az előítéletes hallgatók rangsorolták hátrébb az egyes közösségeket, ezért egy T próba segítségével megnéztem, hogy ugyanezt a rangsorolást a negatív tapasztalat befolyásolja-e.

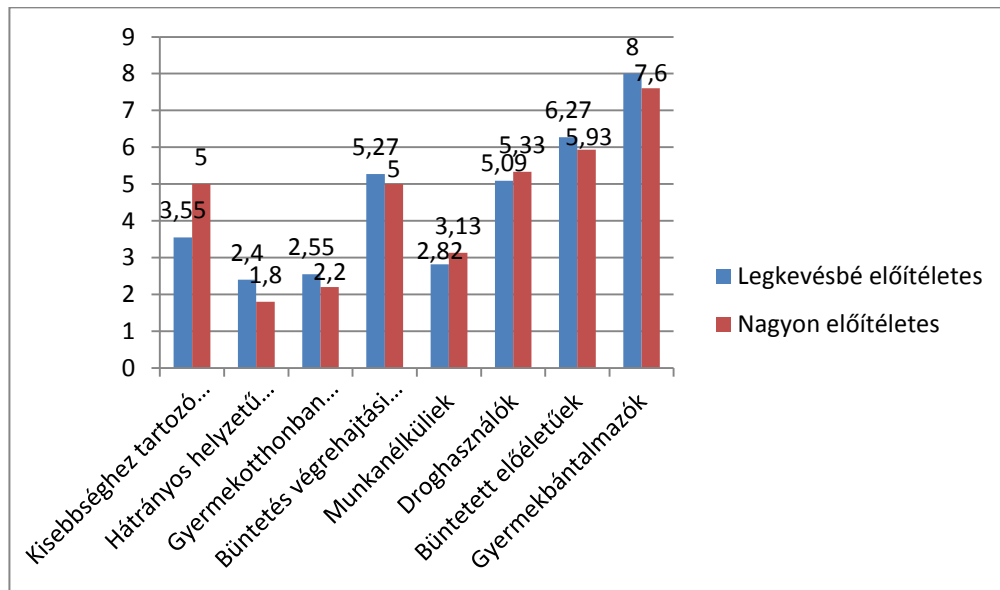
21.Diagram: A közösségek rangsorolása és negatív tapasztalat összehasonlítása

Az összesített eredményből látható, hogy itt sem nagyon tér el a rangsorolása, azoknak a hallgatóknak, akinek volt már negatív tapasztalata, és akiknek még nem egy adott közösséggel. Látható, hogy a legtöbb közösség rangsorolásánál csupán egy- két tizednyi különbség volt a két csoport között. Két közösséget emelnék ki, a büntetés végrehajtási intézményben élő fiatalok és a büntetett előéletűek csoportját, hiszen itt jelent meg nagy különbség a rangsorolásban. Azok a hallgatók, akinek volt negatív tapasztalata átlagosan 6 tizeddel hátrébb rangsorolták a büntetés végrehajtási intézményben élő fiatalokat, mint azok, akiknek nem volt negatív tapasztalata. A T próba szignifikancia értéke ennél (3. számú melléklet) a közösségénél 0,08 tehát ez is bizonyítja, hogy van összefüggés a negatív tapasztalat és a negatívabb rangsorolás között. A büntetett előéletűeknél a szignifikancia értéke 0,10, tehát itt is van összefüggés. Azonban ennél a közösségnél átlagban 6 tizeddel azok rangsorolták hátrébb, akiknek nem volt még negatív tapasztalata. Ezeken kívül csak egy közösségnél, a gyermekbántalmazóknál van összefüggés. A szignifikancia értéke 0,005 volt ennél a közösségnél, azonban itt is azok rangsoroltak hátrébb 3 tizeddel, akiknek még nem volt negatív tapasztalata valamilyen közösséggel. Tehát összességében látható, hogy a három közösségen belül, ahol volt összefüggés a negatív tapasztalat és a rangsorolás között, csak egy közösségnél, a büntetés végrehajtási intézményben élő fiataloknál jelent meg az, hogy a negatív tapasztalattal rendelkező hallgatók rangsoroltak hátrébb.

Mivel a közösségek rangsorolása esetében láthatóvá vált, hogy nem nagyon található összefüggés a negatív tapasztalat és az előítélet között, ezért itt is megvizsgáltam azt, hogy a legkevésbé illetve legelőítéletesebb hallgatók esetében esetleg látható-e összefüggés.

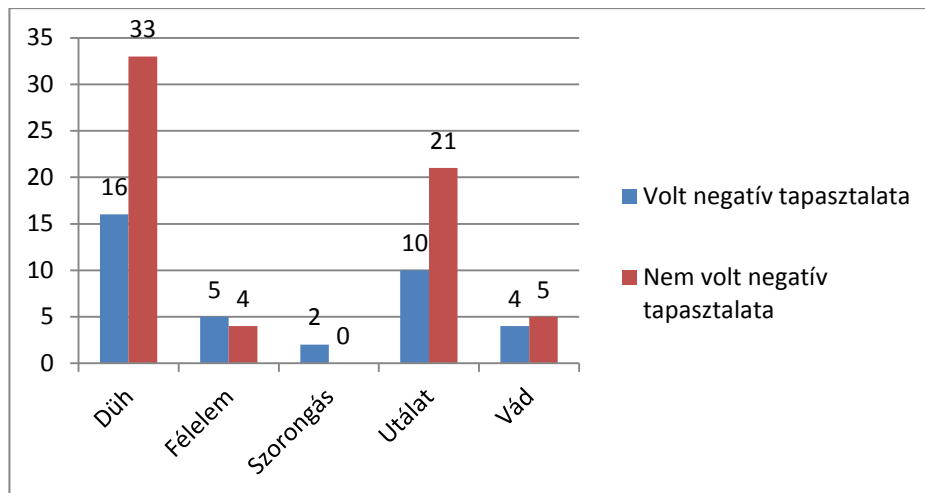
22.Diagram: Legkevésbé és legelőítéletesebb hallgatók rangsorolása

Ebből a diagramból látható, hogy még a két legellentétesebb csoport, tehát a legkevésbé és legelőítéletesebb hallgatók rangsorolása között sincs nagy eltérés. Sőt vannak olyan közösségek, akiket átlagban a legkevésbé előítéletes hallgatók hátrébb soroltak. Azonban látható, hogy a legnagyobb különbség ismét csak a kisebbséghez tartozó csoportoknál jelent meg, ahol látható, hogy egy teljes rangsorolási hellyel hátrébb rangsoroltak a legelőítéletesebb hallgatók. A T-próba szignifikancia (4. számú melléklet) értéke egyik közösségnél sem jelzett azonban összefüggést. Összességében ismét láthatóvá vált, hogy a kisebbségek rangsorolása esetén jelenik meg erőteljesebben az előítélet hatása, így igazolódik az, amit az elméleti háttérben is írtam, hogy a kisebbségekkel szemben van jelen a legtöbbször előítélet.

Ezután összefüggést kerestem, hogy a negatív tapasztalat befolyásolja-e az érzéseket a legellentétesebb közösséggel kapcsolatban. Ahogy azt már korábban is írtam a két legkiemelkedőbb érzés a düh és az utálat volt.

23.Diagram: Az érzelmek és a negatív tapasztalat

Az ábrából megfigyelhető, hogy a 49 kitöltő közül, aki a dühöt jelölte, mint érzést, csupán csak 16 hallgatónak volt negatív tapasztalata a közösséggel és 33-nak nem. Az utálatot 31 vizsgált személy jelölte be ebből 10-nek volt csak negatív tapasztalata és 21-nek nem. Az eredményekből az vonható le, hogy nincs összefüggés a negatív tapasztalat és a legellenszenvesebb közösséggel kapcsolatos érzelmek között, vagyis nem a negatív tapasztalat váltja ki az adott érzelmet. A chi négyzet próba is igazolta (5. számú melléklet), hogy nincs összefüggés abban, hogy a negatív tapasztalat a kiváltója az érzelmeknek, hiszen a szignifikancia szint 0,227.

Ezen felül megvizsgáltam, hogy a negatív tapasztalat és legellenszenvesebbnek tartott közösséggel kapcsolatos állításokra adott válaszok között található-e összefüggés. Összességében az eredményekből (6. számú melléklet) látható, hogy a válaszadók által legellenszenvesebbnek rangsorolt közösségnek állításokra adott válaszok esetében nem volt nagy különbség azok között, akiknek volt már negatív tapasztalata és azok között, akiknek nem. A legtöbb válasz esetében az átlagoknál csak egy- két tizednyi különbség volt. A T próba eredménye is (7. számú melléklet) csupán két állításnál jelzett összefüggést. Az egyik ilyen állítás, az egyikük se próbál meg kikerülni a helyzetéből, itt a szignifikancia mértéke 0,44 volt. Azonban látható volt, hogy akiknek nem volt negatív tapasztalata csupán átlagosan csak két tizeddel voltak közelebb, ahhoz a válaszhoz, hogy az állítás nem igaz. A másik ilyen állítás az volt, hogy a legtöbben igyekeznek kikerülni a helyzetükből, de nem tudnak, itt a szignifikancia értéke 0,19 volt. Az erre az állításra adott válaszok átlaga, mindkét csoport esetében, ahhoz a válaszhoz volt közel, hogy nem értenek egyet az állítással. Ezen belül, majdnem 2 tizeddel, azon hallgatók válasza volt közelebb ahhoz, akik nem értenek egyet ezzel az állítással, akik nem rendelkeznek negatív tapasztalattal. Összességében, tehát azt lehet elmondani, hogy a negatív tapasztalat nem

befolyásolja a szociálpedagógiai célcsoportjaival kapcsolatos közösségekkel szembeni negatív véleményeket, hiszen a legtöbb állításnál nem térnek el a csoportok között az állítások illetve vannak olyan állítások, ahol azok értékelték negatívabban, akik nem rendelkeznek negatív tapasztalattal.

A második hipotézisem igazolásához szükséges összefüggésekből látható, hogy az előítéletes és a nem előítéletes hallgatók, illetve a legkevésbé és legelőítéletesebb hallgatók rangsorolása között nincs nagy eltérés. Egyedül a kisebbségekhez tartozó közösségeknél jelent meg, hogy az előítéletes hallgatók között többen rangsorolták hátrébb az adott közösséget. Ezen felül a negatív tapasztalatok esetén sem látható különbség a közösségek rangsorolásánál. Itt is egyedül a büntetés végrehajtási intézményben élő fiatalokra érkező válaszok esetén mutatkozott az, hogy a negatív tapasztalattal rendelkező hallgatók hátrébb sorolták a közösséget. A legérdekesebb számomra az volt, hogy mindkét esetben a gyermekbántalmazókat sorolták az utolsó helyre, tehát ezt a közösséget tartják a legellenszenvesebbnek, viszont egyik esetben sem az előítéletesek illetve a negatív tapasztalattal rendelkezők rangsorolták őket hátrébb. Tehát a gyermekbántalmazók nem az előítélet, és nem a negatív tapasztalat miatt kerültek a rangsor végére. Ezen kívül kiderült az is, hogy a negatív tapasztalat nem befolyásolja a hallgatók által legellenszenvesebbnek tartott közösségekkel kapcsolatos érzelmeket. Legvégül pedig látható, hogy a hallgatók többsége negatívan értékeli az általuk legellenszenvesebbnek rangsorolt közösségeket, azonban ezt nem befolyásolja a negatív tapasztalat. Hiszen látható volt, hogy a legellenszenvesebb közösséggel kapcsolatos állításokra adott válaszkor nem volt különbség a negatív tapasztalattal rendelkező és nem rendelkezők között.

Összességében azt gondolom, hogy ez a hipotézisem is megdőlt, hiszen lehet, hogy a szociálpedagógia célcsoportjával kapcsolatos közösségekkel szemben negatív megítélés van jelen, azonban ez a legtöbb esetben látható volt, hogy nem a negatív tapasztalat vagy az előítélet miatt van. Ezen felül láthatóvá vált a hallgatók szociálpedagógiával kapcsolatos állításokra adott válaszaiból, hogy tisztelik és elfogadják a miatt a szociálpedagógusokat, akikkel foglalkoznak. Tehát nincs hatással a szociálpedagógia megítélésére az, hogy a hallgatók negatívan gondolkoznak a szociálpedagógia célcsoportjával kapcsolatos közösségekről.

V. Összegzés

Ahogy azt már a bevezetőben is leírtam a szakmák és tudományok tekintetében, még nagyon újnak számít hazánkban a szociálpedagógia. Magyarországon 20 éve van jelen. Ezen kívül írtam, hogy a különböző szakmáknak különböző elfogadási szintje jelenik meg. Vannak olyan szakmák, amelyek elfogadottak és vannak olyanok, amelyek kevésbé. Úgy gondoltam, hogy a szakma fiatalságából adódóan, küzdenie kell az elfogadottságért. Ezért is volt a kutatásom célja felmérni azt, hogy a szociálpedagógiáról milyen vélemény alakult ki a főiskolai hallgatók körében, illetve azt, hogy a szociálpedagógiai célcsoportokról, hogyan gondolkodnak. A másik fontos célja az volt még a kutatásomnak, hogy ha esetleg negatív vélemény van jelen a szociálpedagógiai célcsoportokkal szemben, akkor az hatással van-e a szociálpedagógiáról kialakult véleményekre. A kutatás azért volt aktuális, mert Magyarországon társadalmi problémák jelentek meg, melynek következményei az iskola rendszerében is jelen vannak. Ezekre a gondokra a szociálpedagógia módszertana adekvát válaszokat képes adni. Azonban, ha a szakmát nem ismeri a társadalom, vagy vele szemben negatív megítélése van, az nagyban hátráltathatja a szociálpedagógus munkáját és a szakma széles körű elfogadottságát. Ezért is gondoltam, hogy főiskolai hallgatók körében kell az eredményeket vizsgálni, hiszen ők hamarosan aktív munkavállalóként is megjelennek a munkaerő piacon, részesei lesznek a különböző szakmák által képviselt rendszernek és fontos, hogy ők, hogyan képesek gondolkodni, együttműködni egy szociálpedagógussal.

A kutatás összegzése

A kutatás megkezdésekor a feltételezéseim azok voltak, hogy a szociálpedagógiával kapcsolatban egy negatív vélemény, előítélet alakult ki a hallgatók körében, ami összefüggésben van a szociálpedagógiai célcsoportokról kialakult negatív véleménnyel, előítélettel. Ezért is volt szükség a kérdőív elején egy előítélet vizsgálatot végezni, majd a szociálpedagógiával és célcsoportjaival kapcsolatos véleményeket felmérni. A lekérdezés és az adatok elemzése után láthatóvá vált, hogy a válaszadók 54%-a nem előítéletes illetve nem hajlamos előítéletre. Az adatok elemzésével és az eredmények összehasonlításával a feltételezett összefüggéseim, vagyis hipotéziseim nem igazolódtak be. Hiszen az eredmények alapján látható, hogy a szociálpedagógiával szemben nincs előítéletes és negatív vélemények sem alakultak ki. A legfontosabb, amit szükséges kiemelni ezzel kapcsolatban, hogy az előítéletes és a nem előítéletes hallgatók válaszai nem tértek el, tehát mindkét csoport nagyrészt pozitívan értékelte a szociálpedagógiát. Még a legelőítéletesebb hallgatók csoportjának véleménye sem mondható negatívnak, hiszen egyes állításoknál

lehet közömbösen értékelték, viszont egyes állításoknál pozitívan. Ezen kívül a hallgatók többsége pontos információkkal rendelkezik a szociálpedagógia feladatáról, céljáról és célcsoportjáról. Tehát a válaszadók többsége megfelelő információk birtokában alkotta meg véleményét a szociálpedagógiáról. Ezzel szemben a lekérdezettek többségénél elég negatív vélemény alakult ki az általuk legellenszenvesebbnek tartott szociálpedagógiai célcsoporttal kapcsolatban. Azonban az adatok elemzésénél kiderült, hogy a vizsgált személyek többségénél nem valamilyen negatív tapasztalat okozza a negatív vélemények kialakulását. Az is tisztázódott, hogy ez a negatív vélemény, előítélet a szociálpedagógiai célcsoportjával kapcsolatos közösségekkel szemben, nem befolyásolja a szociálpedagógiáról kialakított képet. A hallgatók többsége nem értékelte azért negatívan a szociálpedagógiát, hogy milyen közösségekkel foglalkozik.

Így alapvetően látható, hogy egyik hipotézisem sem igazolódott be. Nem alakult ki negatív vélemény a szociálpedagógiáról a hallgatók körében és nem igazolódott be az sem, hogy az előítéletes hallgatók negatívan értékelnék a szociálpedagógiát, míg a nem előítéletesek pedig nem. A feltételezéseimből csak az nyert igazolást, hogy a szociálpedagógiai célcsoportokkal szemben előítélet illetve negatív vélemény jelen van a hallgatók körében. Azonban a szociálpedagógiai célcsoportokkal szemben mutatott negatív beállítódás nem befolyásolja a szociálpedagógiáról kialakított véleményyt.

Kitekintés

Ahhoz, hogy a szociálpedagógiai célcsoportok, közösségek elfogadottabbá váljanak a társadalomban, szerintem szükséges lenne, hogy Magyarországon a társadalom tagjai több ismerettel rendelkezzenek ezekről a csoportokról. Ha jobban megismerik az általuk negatívan ítélt közösségek tagjait illetve megismernék az adott helyzetüket kialakító okokat, az erősíthetné ezeknek a közösségeknek az elfogadási szintjét a társadalomban. A kutatás eredményeiből láthatóvá vált, hogy a droghasználókkal, büntetett előéletűekkel és a gyermekbántalmazókkal szemben van a legtöbb negatív megítélés. Azonban egyedül a kisebbséghez tartozó csoportoknál jelent meg az, hogy az előítéletes hallgatók negatívabban értékeli ezt a közösséget, mint a nem előítéletes hallgatók. Azt gondolom, hogy a szociálpedagógia módszerei segíthetnek abban, hogy a társadalom jobban megértse ezeket a közösségeket.

Azt gondolom, hogy az eredmények, melyek láthatóvá váltak a kutatás végén az alacsony elemszám miatt alakultak így. Ezen felül a vizsgált felsőoktatási intézményben évtizedek óta működik a Kortárs Mentálhigiénés Tanácsadó Iroda, ahol szociálpedagógus

hallgatók önkénteskednek és szerveznek egyéni, kiscsoportos és közösségi programokat. Ezen tevékenységnek köszönhetően a vizsgálatba bevont személyeknek konkrét információjuk és képük alakulhatott ki a szociálpedagógiáról, a szociálpedagógusról. Ezek a gondolatok arra buzdítanak, hogy további kutatásokat végezzek ebben a témában úgy, hogy az elemszámot növelném, s az összes olyan felsőoktatási intézményt bevonnam a kutatásba, ahol szociálpedagógusokat képeznek.

Irodalomjegyzék

Adorno, T. W. & E. Frenkel-Brunswik & D. J. Lewinson & R. N. Sanford (1950) The Authoritarian Personality. New York, Harper & Row

Adorno, Theodor Wiesengrund (1950): Típusok és tünetegyüttesek. Erős Ferenc (Szerk.): Megismerés, előítélet, identitás. Budapest. Új Mandátum Könyvkiadó 157-192. p.

Allport, Gordon Willard (1999): Az előítélet. Budapest. Osiris Kiadó

Fábián, Sik (2006): Előítéletesség és tekintélyelvűség

URL: <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a809.pdf> 2014.09.03.

Henri Tajfel (1974): Csoportközi viselkedés, társadalmi összehasonlítás, társadalmi változás. In: Erős Ferenc (Szerk.): Megismerés, előítélet, identitás. Budapest. Új Mandátum Könyvkiadó 132-142. p.

Hermann Nohl (1925): Nevelési szándék az állami ifjúságvédelemben. In: Kozma-Thomasz (Szerk.): Szociálpedagógia. Budapest. Osiris kiadó 57-62. p.

Klaus Mollenhauer (1959): A szociálpedagógia eredete az ipari társadalomban. A szociálpedagógiai gondolkodás és cselekvés szerkezetének vizsgálata. In: Kozma-Thomasz (Szerk.): Szociálpedagógia. Budapest. Osiris kiadó 101-124. p.

Kozma, Thomasz (2003): Szociálpedagógia. Budapest. Osiris Kiadó

Lüssi, Peter (1997): A rendszerszemléletű szociális munka gyakorlati kézikönyve. Budapest. Híd Alapítvány

Paul Natorp (1925): Nevelés és közösség. In: Kozma-Thomasz (Szerk.): Szociálpedagógia. Budapest. Osiris kiadó 49-57. p.

Sárkány Péter (2011): Szociálpedagógiai elméletek. Budapest. Jel Könyvkiadó

Ulicska László (1997): A munka, mint büntetés. In: Esély 3. szám

Melléklet

1. számú melléklet

Előítéletesség aránya karonként

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,474(a)	4	,346
Likelihood Ratio	4,609	4	,330
Linear-by-Linear Association	,007	1	,933
N of Valid Cases	100		

2. számú melléklet

Az előítéletes és nem előítéletes hallgatók véleménye a szociálpedagógiáról

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Fontosnak tartom a szociálpedagógusok munkáját	Between Groups	,244	1	,244	,216	,643
	Within Groups	110,746	98	1,130		
	Total	110,990	99			
A szociálpedagógia módszertani elemei meghatározzák, hogy mennyire sikeresen tud más embereken segíteni a szociálpedagógus	Between Groups	,081	1	,081	,087	,769
	Within Groups	91,629	98	,935		
	Total	91,710	99			
A szociálpedagógusok ugyanúgy megküzdnek a tudásért, mint más szakokon	Between Groups	,001	1	,001	,000	,983
	Within Groups	120,159	98	1,226		
	Total	120,160	99			
Számomra közömbös a szociálpedagógia feladata	Between Groups	3,835	1	3,835	2,056	,155
	Within Groups	182,805	98	1,865		
	Total	186,640	99			
Főleges a szociálpedagógia feladata a társadalomban	Between Groups	1,840	1	1,840	2,231	,138
	Within Groups	80,800	98	,824		
	Total	82,640	99			
Mivel a szociálpedagógus emberekkel foglalkozik, így nehéz elsajátítani azokat a módszereket	Between Groups	3,572	1	3,572	2,363	,127
	Within Groups	148,138	98	1,512		
	Total	151,710	99			
A szociálpedagógusok pátyolgatják az embereket, de nem tudnak segíteni	Between Groups	2,525	1	2,525	1,973	,163
	Within Groups	125,435	98	1,280		
	Total	127,960	99			
A szociálpedagógusok a képzés során csak játszanak	Between Groups	,329	1	,329	,351	,555
	Within Groups	91,861	98	,937		
	Total	92,190	99			

3. számú melléklet

Közösségek rangsorolása és negatív tapasztalat

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Kisebbséghez tartozó csoportok	Between Groups	,144	1	,144	,042	,838
	Within Groups	336,046	98	3,429		
	Total	336,190	99			
Hátrányos helyzetű gyermekek és családjaik	Between Groups	,686	1	,686	,497	,482
	Within Groups	135,314	98	1,381		
	Total	136,000	99			
Gyermekek otthonban nevelkedett fiatalok	Between Groups	,578	1	,578	,466	,497
	Within Groups	121,612	98	1,241		
	Total	122,190	99			
Büntetés végrehajtási intézményben élő fiatalok	Between Groups	9,422	1	9,422	7,410	,008
	Within Groups	124,618	98	1,272		
	Total	134,040	99			
Munkanélküliek	Between Groups	,948	1	,948	,580	,448
	Within Groups	160,052	98	1,633		
	Total	161,000	99			
Droghasználók	Between Groups	1,730	1	1,730	1,066	,304
	Within Groups	159,020	98	1,623		
	Total	160,750	99			
Büntetett előéletűek	Between Groups	9,601	1	9,601	6,931	,010
	Within Groups	135,759	98	1,385		
	Total	145,360	99			
Gyermekek Bántalmazók	Between Groups	2,550	1	2,550	8,455	,005
	Within Groups	29,560	98	,302		
	Total	32,110	99			

4. számú melléklet

Legkevésbé és legelőítéletesebb hallgatók rangsorolása

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Kisebbséghez tartozó csoportok	Between Groups	13,427	1	13,427	3,331	,080
	Within Groups	96,727	24	4,030		
	Total	110,154	25			
Hátrányos helyzetű gyermekek és családjaik	Between Groups	2,719	1	2,719	1,587	,220
	Within Groups	41,127	24	1,714		
	Total	43,846	25			
Gyermekek otthonban nevelkedett fiatalok	Between Groups	,757	1	,757	,490	,491
	Within Groups	37,127	24	1,547		
	Total	37,885	25			
Büntetés végrehajtási intézményben élő fiatalok	Between Groups	,472	1	,472	,282	,600
	Within Groups	40,182	24	1,674		
	Total	40,654	25			
Munkanélküliek	Between Groups	,630	1	,630	,384	,541
	Within Groups	39,370	24	1,640		
	Total	40,000	25			
Droghasználók	Between Groups	,373	1	,373	,135	,716
	Within Groups	66,242	24	2,760		
	Total	66,615	25			
Büntetett előéletűek	Between Groups	,731	1	,731	,407	,530
	Within Groups	43,115	24	1,796		
	Total	43,846	25			
Gyermekek Bántalmazók	Between Groups	1,015	1	1,015	2,538	,124
	Within Groups	9,600	24	,400		
	Total	10,615	25			

5. számú melléklet

A legellenszenvesebb közösséggel kapcsolatos érzelmek és a negatív tapasztalat szignifikánsa

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,645(a)	4	,227
Likelihood Ratio	6,169	4	,187
Linear-by-Linear Association	,108	1	,743
N of Valid Cases	100		

a 4 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,74.

6. számú melléklet

Szociálpedagógiai célcsoportok kapcsolatos állításokra adott válaszok és a negatív tapasztalat összehasonlítása

		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
						Lower Bound	Upper Bound		
Sokan maguk tehetnek róla, hogy ilyen helyzetbe kerülnek	Igen	37	1,24	,435	,072	1,10	1,39	1	2
	nem	63	1,24	,429	,054	1,13	1,35	1	2
	Total	100	1,24	,429	,043	1,15	1,33	1	2
A gazdasági válság okozza/ okozta a helyzetüket	Igen	37	1,81	,397	,065	1,68	1,94	1	2
	nem	63	1,94	,246	,031	1,87	2,00	1	2
	Total	100	1,89	,314	,031	1,83	1,95	1	2
A társadalom hibája a helyzetük kialakulása	Igen	37	1,76	,435	,072	1,61	1,90	1	2
	nem	63	1,87	,336	,042	1,79	1,96	1	2
	Total	100	1,83	,378	,038	1,76	1,90	1	2
Egyikük se próbál meg kikerülni a helyzetéből	Igen	37	1,38	,492	,081	1,21	1,54	1	2
	nem	63	1,59	,496	,063	1,46	1,71	1	2
	Total	100	1,51	,502	,050	1,41	1,61	1	2
Közülük csak kevesen próbálnak változtatni a helyzetükön	Igen	37	1,14	,347	,057	1,02	1,25	1	2
	nem	63	1,14	,353	,044	1,05	1,23	1	2
	Total	100	1,14	,349	,035	1,07	1,21	1	2
Legtöbben igyekeznek kikerülni a helyzetükből, de nem tudnak	Igen	37	1,70	,463	,076	1,55	1,86	1	2
	nem	63	1,89	,317	,040	1,81	1,97	1	2
	Total	100	1,82	,386	,039	1,74	1,90	1	2
Önmaguktól is megoldják helyzetüket	Igen	37	1,89	,315	,052	1,79	2,00	1	2
	nem	63	1,95	,215	,027	1,90	2,01	1	2
	Total	100	1,93	,256	,026	1,88	1,98	1	2
Megérdemlik a segítséget	Igen	37	1,46	,505	,083	1,29	1,63	1	2
	nem	63	1,54	,502	,063	1,41	1,67	1	2
	Total	100	1,51	,502	,050	1,41	1,61	1	2
Nem érdemlik meg a segítséget	Igen	37	1,49	,507	,083	1,32	1,66	1	2
	nem	63	1,46	,502	,063	1,33	1,59	1	2
	Total	100	1,47	,502	,050	1,37	1,57	1	2
Nem akarnak változtatni a helyzetükön	Igen	37	1,38	,492	,081	1,21	1,54	1	2
	nem	63	1,35	,481	,061	1,23	1,47	1	2
	Total	100	1,36	,482	,048	1,26	1,46	1	2
Prevenatív tevékenységgel, segítséggel megelőzhető lenne a helyzetük kialakulása	Igen	37	1,43	,502	,083	1,26	1,60	1	2
	nem	63	1,41	,496	,063	1,29	1,54	1	2
	Total	100	1,42	,496	,050	1,32	1,52	1	2
Megfelelő segítséggel, tudnak változtatni a helyzetükön	Igen	37	1,38	,492	,081	1,21	1,54	1	2
	nem	63	1,27	,447	,056	1,16	1,38	1	2
	Total	100	1,31	,465	,046	1,22	1,40	1	2

7. számú melléklet

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Sokan maguk tehetnek róla, hogy ilyen helyzetbe kerülnek	Between Groups	,001	1	,001	,003	,954
	Within Groups	18,239	98	,186		
	Total	18,240	99			
A gazdasági válság okozta/ okozta a helyzetüket	Between Groups	,368	1	,368	3,831	,053
	Within Groups	9,422	98	,096		
	Total	9,790	99			
A társadalom hibája a helyzetük kialakulása	Between Groups	,315	1	,315	2,238	,138
	Within Groups	13,795	98	,141		
	Total	14,110	99			
Egyikük se próbál meg kikerülni a helyzetéből	Between Groups	1,017	1	1,017	4,159	,044
	Within Groups	23,973	98	,245		
	Total	24,990	99			
Közülük csak kevesen próbálnak változtatni a helyzetükön	Between Groups	,001	1	,001	,011	,916
	Within Groups	12,039	98	,123		
	Total	12,040	99			
Legtöbben igyekeznek kikerülni a helyzetükből, de nem tudnak	Between Groups	,808	1	,808	5,676	,019
	Within Groups	13,952	98	,142		
	Total	14,760	99			
Önmaguktól is megoldják helyzetüket	Between Groups	,085	1	,085	1,301	,257
	Within Groups	6,425	98	,066		
	Total	6,510	99			
Megérdemlik a segítséget	Between Groups	,150	1	,150	,592	,444
	Within Groups	24,840	98	,253		
	Total	24,990	99			
Nem érdemlik meg a segítséget	Between Groups	,016	1	,016	,063	,803
	Within Groups	24,894	98	,254		
	Total	24,910	99			
Nem akarnak változtatni a helyzetükön	Between Groups	,020	1	,020	,084	,772
	Within Groups	23,020	98	,235		
	Total	23,040	99			
Preventív tevékenységgel, segítséggel megelőzhető lenne a helyzetük kialakulása	Between Groups	,009	1	,009	,037	,849
	Within Groups	24,351	98	,248		
	Total	24,360	99			
Megfelelő segítséggel, tudnak változtatni a helyzetükön	Between Groups	,275	1	,275	1,274	,262
	Within Groups	21,115	98	,215		
	Total	21,390	99			

Kérdőív

Kedves Hallgató!

Debreceni Vivien vagyok, végzős szociálpedagógus szakos hallgató. A segítségedet szeretném kérni. Az alábbi kérdőív kitöltésével kérlek, járulj hozzá ahhoz, hogy a szakdolgozatomhoz szükséges kutatást elvégezzem. A kutatásom központi témája a szociálpedagógiáról kialakult vélemények. Mivel az Eszterházy Károly Főiskola hallgatóinak véleményét mérem fel, ezért kérlek, csak akkor töltsd ki, ha az alábbi intézmény nappali tagozatos hallgatója vagy.

Előre is köszönöm a segítségedet!

1. Nem

- ☐ Nő
- ☐ Férfi

2. Kor (év)

.....

3. Kar

- ☐ Bölcsészettudományi Kar
- ☐ Gazdaság és Társadalomtudományi Kar
- ☐ Tanárképzési és Tudástechnológiai Kar
- ☐ Természettudományi Kar
- ☐ Comenius Főiskolai Kar

4. Az alábbi kérdőívben 28 állítást találsz. Kérlek, dönts el mindegyikről, hogy mennyire értesz vele egyet! (Nagyon nem értek vele egyet: -2 pont; Közepesen nem értek vele egyet: -1 pont; Közepesen egyetértek: +1 pont; Nagyon egyetértek: +2 pont)

- ☐ Az engedelmesség és a tekintélytisztelet a legfontosabb erények, amelyeket a gyerekeknek meg kell tanulniuk.
- ☐ Egy rossz modorú, neveletlen személy aligha várhatja el, hogy a tisztességes emberek befogadják.
- ☐ Ha az emberek kevesebbet beszélnének, és többet dolgoznának, mindenki jobban járna.
- ☐ A kereskedők és az iparosok sokkal fontosabbak a társadalom számára, mint a művészek és a tudósok.
- ☐ A tudománynak megvan a maga szerepe, de sok olyan fontos dolog marad, amit az emberi elme soha meg nem érthet.
- ☐ Minden embernek mélyen hinnie kell valamely természetfeletti hatalomban, amelynek feltétlenül engedelmeskedik.
- ☐ A fiataloknak néha lázadó gondolataik vannak, de amint felnőnek, túl kell lépniük ezeken, és be kell illeszkedniük

- ☐ Ennek az országnak nem annyira törvényekre és politikai programokra van szüksége, mint inkább néhány bátor, fáradhatatlan és odaadó vezetőre, akikben a nép megbízhat.
 - ☐ Egészséges, normális és tisztességes ember még csak nem is gondolhat arra, hogy valaha megbántson egy közeli barátot és rokont.
 - ☐ Soha semmilyen fontos dolgot nem tanulhatunk meg, csak a szenvedés által.
 - ☐ A fiataloknak szigorú fegyelemre, kemény szabályokra és elszántságra van szükségük, hogy dolgozhassanak és küzdhessenek családjukért és hazájukért.
 - ☐ A becsületünkön ért sérelmeket mindig meg kell torolnunk
 - ☐ A szexuális bűncselekmények, mint például az erőszakos nemi közösülés avagy gyermekek megtámadása, szigorúbb büntetést érdemelnek, mint az egyszerű bebörtönzés. Az ilyenek elkövetőit minimum nyilvánosan meg kell korbácsolni.
 - ☐ Aligha van hitványabb ember annál, aki nem érez múlhatatlan szeretetet, hálát és tiszteletet a szülei iránt.
 - ☐ A legtöbb társadalmi problémánk megoldódhatna, ha valahogyan megszabadulnánk az erkölcstelen, ferdehajlamú és gyengeelméjű alakoktól.
 - ☐ A homoszexuálisok aligha jobbak a bűnözőknél, ezért kemény büntetést érdemelnek.
 - ☐ Ha valakinek gondja vagy problémája van, jobban teszi, ha nem is gondol rá, hanem vidámabb dolgokkal foglalkozik.
 - ☐ Manapság egyre több olyan ember van, aki személyes és privát dolgokba üti bele az orrát.
 - ☐ Némely ember arra született, hogy kiemelkedjék a többiek közül.
 - ☐ Az emberek két csoportra oszthatók: az erősekre és a gyengékre.
 - ☐ Bizonyosan egyszer kiderül, hogy az asztrológia sok mindent képes megmagyarázni.
 - ☐ Lehetséges, hogy a háborúk és a társadalmi nyomorúság végét majd egy mindent elpusztító földrengés vagy árvíz hozza el.
 - ☐ Nincs olyan akadály vagy nehézség, amely visszatarthat minket, ha van elég akaraterőnk.
 - ☐ A legtöbb ember nincs is tudatában annak, hogy az életünk nagy részét olyan cselszövések befolyásolják, amelyeket titkos helyeken főznek ki.
 - ☐ Az emberi természet olyan, amilyen: mindig is lesznek háborúk és konfliktusok.
 - ☐ A bizalmaskodás megvetést szül.
 - ☐ Manapság amikor annyiféle ember nyüzsög és keveredik mindenhol, az embernek különösen vigyáznia kell, nehogy fertőzést vagy betegséget kapjon.
 - ☐ Az ókori görögök és rómaiak vad szexuális orgiái szerények ahhoz képest, ami ebben az országban folyik, még olyan helyeken is, ahol az ember a legkevésbé várná.
5. Az alábbi közösségeket tedd sorrendbe annak megfelelően, hogy a közösség tagjait mennyire tartod rokonszenvesnek! Mindegyik közösség mellé csak egy számot

Írj.1-est adj annak a közösségnek mely a legrokonszenvesebb számodra s 8-as ranghelyre kerüljön az a közösség, mely a legkevésbé rokonszenves.
(Első helyre (1.) – Legrokonszenvesebb Utolsó helyre (8.) – Legellenszenvesebb)

- ☐ Kisebbséghez tartozó csoportok
- ☐ Hátrányos helyzetű gyermekek és családjaik
- ☐ Gyermekotthonban nevelkedett fiatalok
- ☐ Büntetés végrehajtási intézményben élő fiatalok
- ☐ Munkanélküliek
- ☐ Droghasználók
- ☐ Büntetett előéletűek
- ☐ Gyermekbántalmazók

6. A következő kérdések (3. 4. 5.) arra a közösségre vonatkoznak, aki a rangsorolásod szerint az utolsó helyre került, tehát a legellenszenvesebb (8.) közösségre.
Volt már negatív tapasztalatod az alábbi közösség tagjaival?
- ☐ Igen
 - ☐ Nem

7. Mit érzel, ha a fent említett közösség tagjaival találkozol?

- ☐ Szorongás
- ☐ Félelem
- ☐ Vád
- ☐ Utálat
- ☐ Düh

8. Döntsd el, hogy a különböző állítások igazak vagy nem, a fenti (8. ranghelyen lévő) közösségre!

	Igaz	Nem igaz
Sokan maguk tehetnek róla, hogy ilyen helyzetbe kerültek		
A gazdasági válság okozza/okozta a helyzetüket		
A társadalom hibája a helyzetük kialakulása		
Egyikük se próbál meg		

kikerülni a helyzetéből		
Közülük csak kevesen próbálnak változtatni a helyzetükön		
Legtöbben igyekeznek kikerülni a helyzetükből, de nem tudnak		
Önmaguktól is megoldják helyzetüket		
Megérdemlik a segítséget		
Nem érdemlik meg a segítséget		
Nem akarnak változtatni a helyzetükön		
Preventív tevékenységgel, segítséggel megelőzhető lenne a helyzetük kialakulása		
Megfelelő segítséggel, tudnak változtatni a helyzetükön		

9. Az alábbi közösség tagjai közül kikkel laknál szívesen egy lakó környezetben?
Rangsorold a közösségeket a szerint, hogy kivel laknál szívesen egy lakó környezetben és kivel nem laknál szívesen! 1-es számot kapjon, azaz első ranghelyre kerül az, akivel a legszívesebben laknál együtt, s 8-as számot kapjon, azaz utolsó lesz a rangsorodban az, akivel a legkevésbé.
(Első helyen (1.) – legszívesebben Utolsó helyre (8.) – legkevésbé)

- ☐ Kisebbséghez tartozó csoportok
- ☐ Hátrányos helyzetű gyermekek és családjaik
- ☐ Gyermekotthonban nevelkedett fiatalok
- ☐ Büntetés végrehajtási intézményben élő fiatalok
- ☐ Munkanélküliek
- ☐ Droghasználók
- ☐ Büntetett előéletűek
- ☐ Gyermekbántalmazók

10. Mi a feladata a szociálpedagógusnak?

- ☐ Gyermekek és ifjú korosztály kapcsolati, tanulási, szociális problémáinak kezelése az érintett személyek, csoportok és családok támogatása és egyensúlyuk megteremtése saját környezetükkel. Ezen kívül szociálpedagógusok hatékonyan működhetnek közre a

szociális problémák megelőzésében, megoldásában és az érintettek társadalmi integrációjának az elősegítésében.

- ☐ Roma gyermek és ifjú korosztály kapcsolati, tanulási, szociális problémáinak kezelése és társadalmi integrációjának elősegítése. Ezen kívül a romák becsatornázása az oktatási rendszerbe és tanulmányaik megkönnyítése a feladata.
- ☐ Rászorulókat támogatása anyagi, természetbeni és mentális téren egyaránt. Olyan források keresése, melyek segítik a rossz helyzetben lévők anyagi körülményeit. Tanácsadás keretében megmondják, hogy milyen döntéseket hozzanak, hogy megküzdhessenek nehézségeikkel.

11. Válaszd ki a lenti lehetőségek közül, hogy hol dolgozhat egy szociálpedagógus! Többet is választhatsz!

- ☐ gyermekvédelmi felelősként az iskolákban
- ☐ napköziben
- ☐ gyermekotthonokban
- ☐ kollégiumokban
- ☐ családsegítő intézményekben
- ☐ hajléktalan szállókon
- ☐ idősek otthonában
- ☐ ifjúsági centrumokban
- ☐ munkaügyi központban

12. A fenti választásaid közül válaszd ki azt a hármat, amelyek szerinted a legjellemzőbb helyek, ahol egy szociálpedagógus dolgozhat.

.....
.....

13. Döntsd el, hogy az alábbi állításokkal mennyire értesz egyet! Pontozd a következő állításokat 1-től 5-ig.

(1-egyáltalán nem értek egyet 5- teljes mértékben egyet értek)

- ☐ Fontosnak tartom a szociálpedagógusok munkáját
- ☐ A szociálpedagógia módszertani elemei meghatározzák, hogy mennyire sikeresen tud más embereken segíteni a szociálpedagógus
- ☐ Nem tudom elfogadni, hogy a szociálpedagógusok droghasználókkal dolgoznak
- ☐ A szociálpedagógusok ugyanúgy megküzdnek a tudásért, mint más szakokon
- ☐ Tisztulem a szociálpedagógusokat, mert munkanélküliekkel foglalkoznak

- ☐ Számomra közömbös a szociálpedagógia feladata
- ☐ Tisztelem a szociálpedagógusokat, mert büntetés végrehajtási intézményben élő fiatalokkal foglalkoznak
- ☐ Fölösleges a szociálpedagógia feladata a társadalomban

- ☐ Tisztelem a szociálpedagógusokat, mert hátrányos helyzetű gyermekekkel és családjaikkal foglalkoznak
- ☐ Mivel a szociálpedagógus emberekkel foglalkozik, így nehéz elsajátítani azokat a módszereket, melyek elősegítik azt, hogy hatékonyan dolgozzanak

- ☐ Tisztelem a szociálpedagógusokat, mert gyermekotthonban nevelkedett fiatalokkal foglalkoznak
- ☐ A szociálpedagógusok pátyolgatják az embereket, de nem tudnak segíteni

- ☐ Nem tudom elfogadni, hogy a szociálpedagógusok büntetett előéletűekkel foglalkoznak
- ☐ A szociálpedagógusok a képzés során csak játszanak

- ☐ Tisztelem a szociálpedagógusokat, mert kisebbséghez tartozó csoportokkal foglalkoznak
- ☐ Nem tudom elfogadni, hogy a szociálpedagógusok gyermekbántalmazókkal foglalkoznak